

**T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI**

7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL OKUMA BECERİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Ramazan DEMİR**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Onur KAN**

Hatay-2017

ONAY

RAMAZAN DEMİR tarafından hazırlanan “**7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL OKUMA BECERİLERİ**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile **İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

01/06/2017

Jüri Üyeleri	İmza
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Onur KAN (Tez Danışmanı - Başkan)	
Doç. Dr. Bilginer ONAN (Üye)	
Doç. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ (Üye)	

Ramazan Demir Tarafından Hazırlanan “**7. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini onaylarım.

Prof. Dr. Ali ACARAVCI

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

7. sınıf öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmanın her aşamasında engin bilgi birikimiyle bana yol gösteren, fikirleriyle destek olan ve kendisiyle çalışmaktan zevk aldığım çok değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa Onur KAN' a sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Ölçme aracının uygulanması sürecinde bana yardımcı olan başta kendi okulum Hayrettin Özkan Ortaokulu olmak üzere Ataker Ortaokulu ve Ayşe Fitnat Ortaokulu yönetici, öğretmen ve 7. sınıf öğrencilerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen sevgili annem Hatice DEMİR, babam Mehmet DEMİR ve kardeşlerime, beni hiç yalnız bırakmayan her adımda destekleyen hayat arkadaşım Sevgi DEMİR'e ve biricik kızım Yağmur DEMİR'e sonsuz teşekkür ederim.

Ramazan DEMİR

7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL OKUMA BECERİLERİ

Yüksek Lisans Tezi, Ramazan DEMİR

Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Onur KAN

ÖZET

Bu araştırmanın amacı 7. sınıf öğrencilerin eleştirel okuma becerilerinin incelenmesidir. Betimsel tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu Hatay ili Antakya ilçesinde bulunan Ataker Ortaokulu, Hayrettin Özkan Ortaokulu ve Ayşe Fitnat Ortaokuluna devam eden 300 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri için araştırmacı tarafından geliştirilen Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracı ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler ilişkisiz örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda 7. sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma becerilerinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Haftalık olarak okumaya daha fazla süre ayıran öğrencilerle yıl boyunca daha çok kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma testinden daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Türkçe dersinde kendini başarılı ve çok başarılı gören öğrenciler ile Türkçe dersinde birinci dönem sonu ders notu yüksek olan öğrencilerin eleştirel okuma testinden aldıkları puanların yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte eleştirel okuma becerisi ile televizyon, bilgisayar veya tablet karşısında geçirilen süre arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

ANAHTAR KELİMELELER

Eleştirel okuma, eleştirel okuma becerisi ölçme aracı, okuma

CRITICAL READING SKILLS OF 7TH GRADE STUDENTS

Master's Thesis, Ramazan DEMİR

Social Sciences Institute, 2017

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Onur KAN

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the critical reading skills of 7th grade students. In the study descriptive scanning model was used. 300 students from Ataker Secondary School, Hayrettin Özkan Secondary School and Ayşe Fitnat Secondary School which are located in province of Antakya in Hatay, compose the study grup of the research. For the data of the research, the Critical Reading Skill Assessment Tool developed by the researcher and Personal Information Form were used. The obtained data were analyzed by independent sample t-test and one-way analysis of variance (ANOVA).

As a result of the research, it was determined that the critical reading levels of the 7th grade students are in the middle level. It was also found that there was a significant difference between female students and male students in favor of female students. It was found that Students who spend more time weekly reading and students who read much more books during the year scored more in critical reading test. Students who see themselves as successful and very successful in Turkish lesson and students who have a high score in the first semester in Turkish lesson were found to have higher scores from the critical reading test. However, it wasn't found a significant relationship between critical reading skills and the time spent on television, computer, or tablet.

KEY WORDS

Critical reading, the Critical Reading Skill Assessment Tool, reading

İÇİNDEKİLER**Sayfa**

ÖN SÖZ	i
ÖZET VE ANAHTAR KELİMELELER	ii
ABSTRACT AND KEYWORDS	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
KISALTMALAR	vii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Tanımlar	3
1.5 İlgili Araştırmalar	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL BÖLÜM	8
2.1. Okuma	8
2.1.1.Okumanın Boyutları	9
2.1.2. Okuma Öğretiminin Önemi	10
2.1.3. Okuma ve Anlama	12
2.2.Eleştirel Düşünme	15
2.2.1.Eleştirel Düşünme Becerileri	17
2.2.2.Eleştirel Düşünme Becerileri Nasıl Geliştirilebilir	20
2.3. Eleştirel Okuma	21
2.3.1. Eleştirel Okumanın Anlamaya İlişkin Alt Birleşenleri	28
2.3.2.Eleştirel Okuma Becerisi Nasıl Geliştirilebilir?	30
2.3.3. Eleştirel Okumanın Geliştirilmesinde Yararlanılabilecek	33

Etkinlikler	
2.3.4.Eleştirel Okuma Becerisinin Ölçülmesi	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3. YÖNTEM	37
3.1. Araştırmanın Modeli	37
3.2. Verilerin Toplanması	37
3.2.1.Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracı	37
3.2.2.Kişisel Bilgi Formu	38
3.3. Verilerin Çözümlemesi	39
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
4. BULGULAR	40
BEŞİNCİ BÖLÜM	
5. SONUÇ VE TARTIŞMA	52
KAYNAKÇA	56
EKLER	
Ek-1: Eleştirel Okuma Testindeki Soruların Eleştirel Okuma Alt Bileşenlerine Göre Belirtke Tablosu	61
Ek-2: Kişisel Bilgi Formu	63
Ek-3: Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracı	64
Ek-4: Antakya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin Belgesi	73

TABLULAR LİSTESİ**Sayfa**

Tablo 1: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Okullara Göre Dağılımı	40
Tablo 2: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Okullara Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	40
Tablo 3: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem t Testi Sonuçları	41
Tablo 4: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Yıllık Okunan Kitap Sayısına Göre Dağılımı	42
Tablo 5: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Yıllık Okunan Kitap Sayısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	43
Tablo 6: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Haftalık Kitap Okumaya Ayrılan Süreye Göre Dağılımı	44
Tablo 7: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Haftalık Kitap Okumaya Ayrılan Süreye Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	45
Tablo 8: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Kendilerini Türkçe Dersi Açısından Değerlendirmelerine Göre Dağılımı	46
Tablo 9: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Kendilerini Türkçe Dersi Açısından Değerlendirmelerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	47

- Tablo 10: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Birinci Dönem Türkçe Dersi Not Ortalamalarına Göre Dağılımı 48
- Tablo 11: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Birinci Dönem Türkçe Dersi Not Ortalamalarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları 49
- Tablo 12: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Televizyon, Bilgisayar veya Tablet Karşısında Geçirdikleri Süreye Göre Dağılımı 50
- Tablo 13: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Televizyon, Bilgisayar veya Tablet Karşısında Geçirdikleri Süreye Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları 51

KISALTMALAR LİSTESİ

O.K	Okunan Kitap
O.S	Okuma Süresi
D.D	Ders Değerlendirme
TV	Televizyon
PC	Bilgisayar
TTBK	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın yapılma gerekçelerini belirten problem durumu, araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur. Ayrıca, araştırmada kullanılan terimlerle ilgili tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bilginin baş döndüren bir hızla çoğaldığı, teknolojik gelişmelerin muazzam bir gelişme gösterdiği bir ortamda bireyin doğru bilgiye en kısa zamanda ulaşması önem arz etmektedir. Birey, edindiği bilgileri olduğu gibi kabul etmektense sorgulamalı, eleştirmeli, doğruluğunu araştırmalı, farklı durum ve koşullara uyarlayabilmeli, var olan bilgilerle yeni bilgileri karşılaştırıp değerlendirebilmeli ve problem çözme sürecinde bu bilgileri kullanabilmelidir. Bu süreçte eleştirel okuma önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Eleştirel okuma, bireyin okuduklarını sorgulaması, analiz etmesi, yorumlaması, değerlendirmesi ve kendi mantık süzgecinden geçirerek bir sonuca ulaşmasıdır. Eleştirel okuma becerisinin geliştirilmesinde Türkçe dersleri ve kitap okumak oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Eleştirel okuma etkinliklerine göre düzenlenmiş Türkçe dersleri ve kitap okuma etkinliklerinin öğrencilerin eleştirel düşünme ve okuma becerilerini geliştireceği düşünülmektedir.

Bilginin doğruluğunu araştıran, sorgulayan, eleştiren, yorumlayan, karşılaştıran, tahmin eden, değerlendiren ve okuma sürecine aktif olarak katılan bireylerin eleştirel okuma seviyelerinin iyi olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda, çalışmada eleştirel okumaya dayalı sorularla geliştirilen bir eleştirel okuma becerisi ölçme aracı ile öğrencilerin eleştirel okuma seviyeleri incelenmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı 7. sınıf öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinin incelenmesidir. Bu genel amaca bağlı olarak araştırmanın alt amaçları şu şekildedir:

- a. Öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinde cinsiyetin etkisini belirlemek
- b. Öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinde okudukları okulların sosyo ekonomik düzeyinin etkisini belirlemek
- c. Öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinde okuma alışkanlığının etkisini belirlemek
- d. Öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinde bir haftada kitap okumak için ayrılan sürenin etkisini belirlemek
- e. Öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinde kendilerini Türkçe dersi açısından nasıl değerlendirdiklerinin etkisini belirlemek
- f. Öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinde birinci dönem aldıkları Türkçe notunun etkisini belirlemek
- g. Öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinde bir gün boyunca televizyon, bilgisayar veya tablet karşısında geçirdikleri sürenin etkisini belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Hızla gelişen ve değişen teknolojiyle dünyamızın giderek küçüldüğü, toplumlar arası iletişimin ve etkileşimin arttığı günümüzde, bireyin bilgi yığınları arasından işine yarayacak bilgiyi çekip çıkarması ve kullanılabilir hâle getirmesi oldukça önemlidir. Bu yüzden ki gelişmiş toplumlar eğitim sistemlerini pasif alıcı, ezberden öteye gidemeyen bir nesil yetiştirmektense; okuyan, okuduğunu yorumlayan, sorgulayan ve yaratıcı düşünen bireyler yetiştirmeye yönlendirmektedir. Bu noktada gelişmiş toplumlar eğitim programlarında eleştirel okumaya gereken önemi vermektedirler. Gereken önemi verdikleri gibi eğitim programlarında uygulamaya koydukları eleştirel okuma ile ilgili eğitimlerin amacına ulaşım ulaşımadığının dönütünü sağlamak için bu alanda gerekli çalışmaları yapmaktadırlar.

Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ülkemizde de eleştirel okuma, eğitim öğretim faaliyetlerinin alanına dâhil edilmiş ve bu doğrultuda bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bununla birlikte, verilen eğitimlerin hedefine ulaşip ulaşmadığını kontrol etmek amacıyla öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerini belirlemeye yönelik yeterli çalışma yapılmadığı görülmektedir. Yapılan çalışmaların da bazılarının (örn. Işık, 2010, Ünal, 2006) eleştirel okuma becerisini değil, eleştirel okumaya yönelik algıyı veya tutumu ölçtüğü ve bu anlamda eleştirel okuma becerisini ölçmeye yönelik çalışmaların yeterli olmadığı dikkat çekmektedir. Bu çalışmanın doğrudan eleştirel okuma becerisini ölçmeye yönelik olması sebebiyle alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, incelenen çalışma grubundaki öğrencilerin eleştirel okuma becerilerinin belirlenmesi, program geliştiricilere ve öğretmenlere de söz konusu becerinin geliştirilmesine dair bir farkındalık oluşturabilir.

1.4. Tanımlar

Okuma: Yazılı bir materyaldeki sembolleri çözümleyip anlam çıkarma sürecidir.

Eleştirel Okuma: Bireyin okuduklarını yorumlaması, sorgulaması ve kendi mantık süzgecinden geçirip bir sonuca varmasıdır.

Eleştirel düşünme: ‘‘Bilgilerin doğruluğunu sorgulayarak onlardan anlam çıkarma sürecini kapsayan önemli bir üst düzey beceridir.’’ (Doğanay, 2007: 301).

1.5. İlgili Araştırmalar

Ünal (2006) öğrencilerin eleştirel okuma beceri düzeyleri ile okumaya ilişkin tutumları ve okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için 14 ilköğretim okulunda 1012 5. sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada, öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları ile eleştirel okuma becerisi düzeyleri arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Yine aynı öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri ile eleştirel okuma becerisi düzeyleri arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Ayrıca bu çalışmanın öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini değil öğrencilerin eleştirel okumaya ilişkin tutumlarını ölçtüğü söylenebilir.

Köse (2006) dosyalama tekniğı uygulamasının eleştirel okuma ve öğrenci özerkliği üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla 2005-2006 döneminde Çukurova Üniversitesi İngiliz Dili Eğitimi Bölümünde okuyan 43 hazırlık sınıfı öğrencisiyle yaptığı çalışmada dosyalama tekniğinin eleştirel okuma becerisini geliştirdiğini ve öğrenci özerkliğini olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir.

Çam (2006) ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin görsel okuma düzeylerinin okuduğunu anlama becerisi, eleştirel okuma becerisi ve Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yaptığı çalışmada görsel okuma ile okuduğunu anlama becerisi, eleştirel okuma becerisi ve Türkçe dersi akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur.

Sadioğlu ve Bilgin (2008) ilköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile cinsiyet ve anne-baba eğitim durumu arasındaki ilişkiyi belirlemek için yaptıkları çalışmada öğrencilerin anne-babalarının eğitimli olmalarının çocuklarının eleştirel okuma becerilerini anlamlı yönde etkilemediğini ortaya koymuşlardır. Yine aynı çalışmada kız ve erkek öğrencilerin eleştirel okuma düzeylerinin kızların lehine anlamlı bir farklılık gösterdiğini ve kız öğrencilerin eleştirel okuma becerilerinin erkeklerden daha yüksek olduğu belirtmişlerdir.

David (2009) eleştirel okuma etkinlikleriyle düzenlenmiş öğretimin yapıldığı deney grubu öğrencileriyle normal öğretimin yapıldığı kontrol grubu öğrencilerinin okuma sınavlarından aldıkları puanların arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için akademik olarak birbirine denk deney ve kontrol gruplu deneysel bir çalışma yapmıştır. Uygulama sonucunda yapılan okuma sınavlarından elde edilen puanlara göre eleştirel okuma etkinlikleriyle öğretim yapılan deney grubu öğrencilerinin okuma sınavlarında daha başarılı oldukları görülmüştür.

Bardakçı (2010) muhakeme yanışları hakkında farkındalık yaratmanın öğrencilerin eleştirel okuma becerilerinin geliştirilmesindeki etkisini belirlemek üzere yaptığı deneysel çalışmasında muhakeme yanışlarını öğrenmenin öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini geliştirdiği sonucuna varmıştır.

Işık (2010) lise öğrencilerinin eleştirel okuma düzeylerini belirlemek ve eleştirel okuma seviyeleri ile eleştirel düşünme eğilimleri ve okuma alışkanlıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için 147 lise öğrencisi ile bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

- Çalışmaya katılan öğrencilerin eleştirel okuma seviyeleri orta seviyededir.
- Eleştirel okuma becerileri açısından sınıflar arasındaki farklılığa bakıldığında 9. sınıflar ile 11. sınıflar arasında 9. sınıflar lehine bir sonuç bulunmuştur.
- Öğrencilerin eleştirel okuma seviyeleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki için olumlu yönde paralel bir ilişkinin olduğu fakat bu ilişkinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir.
- Öğrencilerin eleştirel okuma seviyeleri ile okuma sıklıkları arasında bir ilişki bulunmamıştır.
- Araştırma sonuçlarına göre eleştirel düşünme eğilimlerinin eleştirel okumanın gelişimi için tetikleyici bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır.

Akyol (2011) 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı'nın öğrencilere eleştirel okuma becerisi kazandırma konusundaki yeterlilik düzeyini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır;

- 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı'nın eleştirel okuma becerisi kazandırma konusunda yetersiz olduğu görülmüştür.
- Eleştirel okuma becerisi kazanma konusunda kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık vardır.
- Sosyoekonomik durum açısından olumlu şartlar içerisinde bulunan öğrenciler, eleştirel okuma becerisi konusunda daha yeterlidir.

Altunbay (2011) çeşitli okuma yöntem ve tekniklerinden biri olan eleştirel okuma yöntemi hakkında bilgi verilmesi, Sevinç Çokum'un romanlarının eleştirel okuma yöntemine göre okunması ve elde edilen bulguların bu yönteme göre değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında, Sevinç Çokum'un romanlarının eleştirel okuma yöntemiyle bilimsel olarak incelenebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca bu çalışma, eleştirel okuma yönteminin tüm edebi metinlere uygulanabileceğini, etkin ve verimli okuma için önemli bir ölçüt olarak kullanılabileceğini göstermiştir.

Belet (2011) İlköğretim Türkçe dersinde eleştirel okuma becerisinin geliştirilmesinde hikâye anlatma yönteminin etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasında Türkçe dersinde hikâye anlatma yönteminin derse etkin katılıma ve eğlenerek öğrenmeye katkı sağladığı gibi öğrencilerin eleştirel okuma becerilerinin geliştirilmesinde de etkili olduğunu ifade etmiştir.

Cantekin (2012) Türkiye'deki Türk İngilizce öğretmenlerinin derslerinde eleştirel okumayı öğretilmelerindeki algılarını ortaya koymak amacıyla çeşitli okullarda, farklı seviyelerdeki öğrencilere İngilizce öğreten 200 Türk İngilizce öğretmeni ile yaptığı çalışmasında öğretmenlerin eleştirel okumanın farkında oldukları ve eleştirel okumayı, eleştirel söylem çözümlemesinin tanımlama, yorumlama ve açıklama boyutlarını kapsayacak şekilde derslerinde uyguladıkları

ortaya koymuştur.

Topçuoğlu Ünal ve Sever (2013) Türkçe öğretmenliği bölümünde okuyan Türkçe öğretmeni aday öğrencilerin eleştirel okumaya yönelik öz yeterlik algılarını belirlemeyi hedefledikleri çalışmalarında şu sonuçlara ulaşmışlardır:

- Türkçe öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin eleştirel okumaya yönelik algıları yüksektir.
- Özyeterlik algısı cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.
- Okuma sıklığı ve öğrenim görülen sınıf düzeyiyle özyeterlik algısı arasında yapılan analizler sonucunda anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.
- 3. Sınıflar ile 4. Sınıflar arasında özyeterlik algıları açısından 3. Sınıflar lehine anlamlı farklılıklar olduğu ve 3. sınıfların özyeterlik algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Emiroğlu (2014) 9. sınıflarda Türk Edebiyatı Dersinde uygulanan eleştirel okuma öğretiminin eleştirel okuma becerisine etkisini ve bu etkinin cinsiyete göre değişip değişmediğini saptamak için yaptığı çalışmada eleştirel okuma öğretiminin öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini geliştirdiğini; ancak cinsiyete göre farklılık göstermediğini ifade etmiştir.

Altunsöz (2016) “ Türkçe dersi 4.sınıf öğretim programının öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini geliştirme açısından incelenmesi” adlı çalışmada şu sonuçları elde etmiştir:

- 2005 Türkçe öğretim programı doğrultusunda hazırlanan 4.sınıf Türkçe ders kitapları ve çalışma kitaplarında eleştirel okuma becerisini kazandırmaya yönelik yer alan etkinlikler yeterli değildir.
- Hem 4. Sınıf Türkçe öğretmenleri öğrencileri hem de öğrenciler kendilerini eleştirel okuma kazanımlarını edinmeleri açısından yeterli görseler de araştırma sonucunda öğrencilerin eleştirel okuma kazanımlarını tam olarak kazanamadıkları ortaya çıkmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL BÖLÜM

2.1. Okuma

Yalçın (2002: 47) Okumayı, insanların önceden üzerinde uzlaştıkları özel işaretlerin duyu organları yoluyla kavranıp beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi süreci olarak tanımlamıştır. Özbay (2007: 4) okumayı “ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması süreci” biçiminde tanımlamıştır. Sever (2004: 12) ise okumayı, “sözcüklerin duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılmasına, kavranmasına ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinlik” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımlardan hareketle okuma, duyu organlarıyla beyne aktarılan yazılı materyallerin bireyin bilgi hazinesinde var olan bilgilerle karşılaştırılıp anlamlandırılma sürecidir.

Ünalın'a (2006: 62) göre okuma, bir metindeki kelimeleri, cümleleri ve noktalama işaretlerini bir bütün hâlinde görme, algılama ve kavrama sürecidir. Calp (2005: 80) ise okumayı “bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğelerle görme, algılama ve kavrama süreci” olarak tanımlamıştır. Göğüş (1978: 60) de okumayı, “bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak ve bunların anlamlarını kavrama” şeklinde tanımlamıştır. Buradan hareketle okuma; bir metinde var olan tüm öğelerin, kelimelerin, cümlelerin, kullanılan söz sanatlarının, noktalama işaretlerinin vb. bütüncül olarak değerlendirilerek anlama ulaşma çabasıdır.

Korkmaz'a (2008: 70) göre “okuma, gözlerin ve ses organlarının, çeşitli hareketlerinden ve zihnin anlamı kavrama çabasından oluşan karmaşık bir etkinliktir.” Temizkan'a (2009: 8) göre ise “okuma eylemi, fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir.” Nas (2003: 138) da okumayı, “gözlerin yazıyı görüp tanimasından, zihnin anlama çabasından oluşan karmaşık bir etkinlik” şeklinde tanımlamıştır. Diğer bir tanımla okuma “bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma

etkinliğidir” (Demirel, 2003: 77). Bu tanımlardan hareketle okumanın hem zihinsel hem de fiziksel bir çaba gerektiren karmaşık bir yapı olduğu anlaşılmaktadır.

Akyol (2006: 29) okumayı “ yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili iletişimi gerekli kılan, dinamik bir anlam kurma süreci” şeklinde ifade ederek okumayı yazarla okuyucu arasında bir iletişim aracı olarak ele almıştır. Burada okunanla okuyanın bilgi dağarcığında var olan bilgilerin etkileşimi sonucu bir anlam kurma süreci olduğu ifade edilmektedir.

Uluğ (1993: 31) okumayı “ bir konuyu öğrenmek için, yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlama ya da aynı zamanda seslere çevirme işlemi” şeklinde tanımlamıştır. Öz (2003: 193) ise okumayı “gözün satırlar üzerinde sıçraması sonucu kelime şekillerini görerek, bunların anlamlarını kavrama ve seslendirme.” olarak tanımlamıştır. Bu tanımlarda okuma da seslendirme boyutuna dikkat çekilmiştir.

Yukarıda yer verilen tanımlardan hareketle okumanın kimi zaman hem zihinsel hem de fiziksel bir çaba gerektiren karmaşık bir yapı olduğu, kimi zaman bir iletişim aracı olarak ele alındığı, kimi zaman da gözden farklı olarak seslendirme gibi farklı duyu organlarının da ön plana çıktığı çok boyutlu zihinsel, fiziksel ve toplumsal bir süreç olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.1. Okumanın Boyutları

Okuma eylemi, gözlerin ve ses organlarının çeşitli işlemlerle yazılı sembolleri algılamasıyla başlar ve bir dizi zihinsel süreçler sonucu oluşan anlamayla oluşur. Ayrıca okuma yoluyla, yazar ile okuyucu arasında bir iletişim kurulur ve okuyucunun yazarın vermek istediği mesajın ne olduğunu anlaması amaçlanır. Buradan da anlaşılacağı üzere okumanın üç boyutu bulunmaktadır (Demirel, 2003: 77). Bu boyutlar ve açıklamaları şöyledir:

1. *Okumanın Fizyolojik Boyutu*: Her kelimenin zihnimizde kendi şekliyle ilgili görsel bir imgesi vardır. Göz, kelimeyi görür görmez, bu imge ile tanır. Gözün algıladığı kelime, görülen yerin anlamına göre seslendirilir. Okuma sırasında, göz, beyin ve ses organları bir uyum içinde çalışır.

2. *Okumanın Psikolojik Boyutu*: Öğrencinin, okuma kapasitesinin artırılmasında psikolojik boyut da önemli bir rol oynamaktadır.. Zihnin algılama ve düşünmede belli bir kapasiteye ulaşması gerekir. Öğrencilerin duygusal yeterliliğe de ulaşması önemlidir.

3. *Okumanın Sosyolojik Boyutu*: Kişinin eğitiminde bireyin yaşadığı kültür, bulunduğu çevrenin özellikleri oldukça önemlidir. Okuma eğitiminin gelişmesinde bireyin yaşadığı toplum, aile ve kurduğu arkadaşlıklar oldukça önemlidir.

Bu boyutlardan anlaşılacağı üzere okuma eylemi görme ve seslendirme yönüyle fizyolojik, algılama yönüyle psikolojik ve okuduğunu anlamlandırma yönüyle sosyolojik bir yapıya sahiptir.

2.1.2. Okuma Öğretiminin Önemi

Okumanın insan yaşamındaki yeri ve önemi tartışılmaz bir gerçektir. Okuma düşüncüyü besleyen, geliştiren ve yaratıcılığı artıran bir eylemdir. İnsanın yeryüzündeki yerini, varoluş nedenini anlamasında okumanın etkin bir yeri vardır. İnsanoğlu her dönem de kendi dünyasıyla ilgili sorular sormuştur ve bu soruların cevaplarını ararken okumaya vakit ayırmıştır. “Güzel fikirler çok okumakla filizlenir. Zihin istenilen olgunluğa erişmesi de okunanların anlaşılmasıyla gerçekleşir. Çocuklar hariç, hangi yaşta olursa olsun her insanın ekmek ve suya olduğu kadar okuyup öğrenmeye de ihtiyacı vardır” (Pala, 1991: 23). Bu nedenledir ki okuma öğretimi bireyin hayatında temel gereksinimler kadar önemlidir. Nasıl ki bir insan açlık ve susuzluğunu gidermek için yemek yiyip bir şeyler içiyorsa, kafasındaki sorulara cevap bulmak, iletişim becerilerini geliştirmek, merakını gidermek ve bilgi edinmek için okumaya da ihtiyaç duymaktadır.

Her toplum kendi bireyelerine okuma becerisini kazandırmayı ve okumayı bir alışkanlık hâline getirmeyi bir zorunluluk olarak görmektedir. Türkçe öğretiminin en

temel hedeflerinden biri de öğrencilere okuma beceri ve alışkanlığı kazandırmaktır. Yazılı kültürle etkili bir iletişim kurabilen, duygu ve düşüncelerini doğru ve eksiksiz aktarabilen, problemlerini iletişim becerilerini kullanarak çözmeyi tercih eden, ilişkilerinde empati kurabilen bireylerin yetiştirilmesi ile bireylere okuma beceri ve alışkanlığı kazandırılması arasında güçlü bir bağ vardır (Sever, 2004: 20). Okuma becerisi ve alışkanlığı edinmiş bir birey ikili ilişkilerinde oldukça aktif ve etkilidir. Hangi sözcüğü ne zaman kullanacağını ve kullandığı sözcüğün karşısındakine ne etki bırakacağını dahi tahmin etme imkân ve kabiliyetine sahiptir.

Okuma, bireyin dünya görüşünü artıran, kişiliğini geliştiren, bilgi birikimini artıran onu toplumda bir arada olmaya iten bir unsurdur. Bu nedendir ki tüm devletler kendi vatandaşlarının okuryazarlık seviyelerini artırmaya çalışmaktadır. Demirel'e (2003: 78) göre insanları gerçek anlamda özgür kılan okuma, kişiyi cahillikten ve bağınazlıktan korur. Okuma insanı seçici olmaya teşvik eder ve insanın neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlamasına yardımcı olur ve başkalarına bağımlı olmaktan kurtarır.

Toplumları toplum yapan, çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştıran ve özgür kılan bilinçli yurttaşlardır. Bilinçli yurttaş olmanın yolu da çok okumaktan geçmektedir. Pala'ya (1991: 23) göre de "Modern dünyada yerimizi almak için, gerek kişiler gerekse toplum düzeyinde okumak zorunda olduğumuz bir gerçektir. Maddi ve manevi alanda kendimize güvenimizin artması için çok, ama çok okumak zorundayız". Okuma bir toplumun sadece dil becerilerini geliştirmesi açısından değil kültürel özelliklerini, sanatsal faaliyetlerini ve daha da önemlisi toplumu var eden maddi ve manevi tüm dinamiklerin oluşturulmasından tutunda sürdürülmesine kadar her aşamada önem arz etmektedir.

Yukardaki tüm ifadelerden anlaşılacağı üzere okuma; bireyin dilsel becerilerinin geliştirilmesinden tutun da sosyal becerilerinin geliştirilmesine, iletişim becerilerinin geliştirilmesine, problem çözme becerilerinin geliştirilmesine, yaratıcı ve eleştirel düşünme kapasitesinin geliştirilmesine ve de en önemlisi bireyin kendi ayakları üzerinde durabilmesi için gerekli bilgi ve becerinin oluşturulmasına varana kadar hemen hemen her kademe de önemli yer tutmaktadır. Okuma insanoğlunun hayatı boyunca devam ettirdiği ve birçok yararını gördüğü faydalı bir çabadır. İnsan

ancak okumakla güçlenir, eksiklerini okumakla giderir ve kendini ancak okuyarak geliştirir. Okudukça bilgi ve birikimi artar, başka kültürleri, medeniyetleri, yaşamışlıkları, düşünce ve fikirleri tanıyarak kendini de insanlığı da geliştirir. "Algımız, dünyaya bakışımız, kimliğimiz ve kişiliğimiz okuma ile gelişir. Bilgilerimizi artırmayı, kendimizi tanımayı, tabiattaki güzelliklerin inceliğini anlamayı, düşünce çabukluğunu okuma ile artırırız. Kültürlü bir insan olmanın ve kendini tanımanın en etkili yolu okumaktan geçmektedir" (Karafilik, 2009: 24). Bu nedenledir ki okuma öğretimine gereken önemin verilmesi elzem bir durumdur.

2.1.3. Okuma ve Anlama

İki ayrı eylem gibi görünen okuma ve anlama aslında birbirine sebep – sonuç ilişkisi ile bağlıdır. İnsanın okumada ulaşmak istediği şey anlamaktır ve birey anlamak için okur (Demirel, 2003: 83). Arıcı'ya (2008: 33) göre de okuma ve anlama birbirleriyle doğrudan ilişkilidir; çünkü her insan okuduğunu anlamak, anladığını da okumak ister. Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere okumanın özünde anlama vardır. Okumayı anlamadan bağımsız düşünmek ya da okuma ve anlamayı bir birinden soyutlamak yanlış olur.

Türkçe öğretiminde, öğrencilere okuma beceri ve alışkanlığının kazandırılmasında, iki temel aşama önemlidir. Birinci aşama, okuma beceri ve alışkanlığını kazandırmaktır. İkinci aşama ise okuduğunu anlama ve değerlendirme kapasitesini arttırmaktır. Bu nedenledir ki okuma becerisi, okuduğunu anlama ve değerlendirme yeteneği birbirini tamamlayan ayrılmaz bir bütünün parçalarıdır (Sever, 2004). Bu bağlamda düşünülürse okuduğunu anlama yeteneği gelişmemiş bir bireyin amaca uygun bir okuma gerçekleştirmesi ve anlama ulaşması beklenemez.

Anlamamanın ya da eksik/yanlış anlamamanın sebeplerini ise Göğüş (1978: 75) şu şekilde belirtmektedir:

- Metinde anlamı bilinmeyen kelimelerin fazlalığı
- Söz sanatlarının çok kullanılması
- Konunun veya kavramların okuyucuya yabancı olması
- Bilgi ve beceri eksikliği

- İlgi ve ihtiyaç dışı okunanlar
- Motivasyon eksikliği
- Okuma ortamının uygun olmaması vb.

Okuduğunu anlama becerisi okuyucunun yazılı bir materyaldeki sembolleri tanıma ve algılama becerisine, dilsel bilgi ve becerisine, zihinsel becerilerine ve hayat boyu edindiği tecrübe ve bilgisine dayanır. Bunların ötesinde, okumaya isteklilik, okumaya ilgi, yargılar, okumadaki hedef ve okumanın gerçekleştiği mekân da okuduğunu anlama sürecini etkilemektedir (Akyol, 2005: 3). Güneş'e (2004: 59) göre okuduğunu anlama, yazının anlamını bulma, onlar üzerinde kafa yorma, sebeplerini bulma, sonuçlar çıkarma ve değerlendirme yapmanın yanında; inceleme, seçim yapma, karara varma, çevirme, yorumlama, öteleme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi birçok zihinsel faaliyeti içine alan karmaşık bir süreçtir.

Okuduğunu anlama süreci kendi içinde belirli aşamalardan oluşmaktadır. Bu aşamalar şu şekildedir:

a- Anlamı Bulma aşaması, anlamı yakalama ve değerlendirme aşamalarının temelini oluşturmaktadır. Bu aşamanın da kendi içinde alt bileşenleri vardır:

- Sözcüklerin anlamını bulma
- Cümlenin, paragrafın ve metnin anlamını bulma
- Mecaz kelime ve cümlelerin anlamını bulma
- Dil bilgisi, imla ve noktalama işaretlerinin metin içindeki önemini anlama

b- Anlamı Kavrama aşaması da kendi içinde şu alt bileşenleri içermektedir:

- Anlamı dönüştürme, anlamı şekil, resim ve sembollerle ifade etmektir.
- Anlamı yorumlama, okuyucunun anlamı kendi sözcük ve cümleleriyle ifade etmesidir.
- Öteleme, okuyucunun anlamdan sonuç çıkarmasını, özetleme yapmasını, anlamı genişletmesini içerir.

c- Anlamı Değerlendirme aşaması okuduğunu anlamanın son basamağıdır. Bu şu alt bileşenleri içermektedir.

- Anlamı analiz etme, yazıda sunulan kaynak ve delillerin incelemesini yapmaktır.
- Anlamın sentezini yapma, yazıdan elde edilen anlamdan yeni anlamlar çıkarmaktır.
- Anlamı değerlendirme, yazıda ortaya konulan bilgilerle okuyucunun sahip olduğu bilgiler arasında karşılaştırma yapmak ve sonuca ulaşmaktır (Güneş, 2004: 61- 62).

Okuduğunu anlama eylemi, aşama aşama gerçekleşmektedir. “Okumanın ilk aşaması, metni sözcük düzeyinde çözümlenmek ve yazarın ne söylediğini anlamaktır.” (Adalı, 2010: 10). Oysaki sözcükleri anlamak okuduğumuzu anlamaya yetmeyecektir. “Bir yazıyı anlamaya, yalnız sözcüklerini bilmek de yetmez. Sözcüklerden tümcelerin anlamlarına, tümcelerden paragrafa ve sonra da konuya ve izdeme erişmek gerekir.” (Göğüş, 1978: 71). Anlama ancak tüm bunlar gerçekleştiğinde gerçekleşir.

Bir yazıyı tüm yönleriyle kavrayarak okuyup anlamak istiyorsak bazı yöntemlerden yararlanmakta fayda vardır. Bu yöntemler (Demirel, 2003; 83) şunlardır:

- 1.Yazıda ele alınan konuyu belirlemek,
- 2.Anlamı bilinmeyen sözcüklerle, anlaşılmayan cümle ve paragrafları saptamak,
- 3.Ana fikri araştırıp bulmak,
- 4.Yardımcı fikirleri incelemek,
- 5.Yazının genel düşünce ve anlatım yapısını çıkarmak.

Sonuç olarak okuma ve anlama birbiriyle çok yakından ilgilidir. Okumanın özünde anlama vardır. Diğer bir ifadeyle okumanın amacı anlamaktır. Birey okuduğu bir metindeki sözcükleri tanıyıp onlardan anlam çıkarabiliyorsa, metin içindeki yardımcı düşünceleri ve ana düşünceyi bulabiliyorsa, metin içinde kullanılan söz sanatlarını fark edip onların rollerini anlayabiliyorsa, anlatılanları kendi ifadeleriyle özetleyebiliyorsa, metinden sonuçlar çıkarabiliyorsa okuduğunu anlama eylemi gerçekleşmiştir.

2.2. Eleştirel Düşünme

Son hızla gelişen ve değişen dünyamızda eğitim sistemleri sadece verilenle yetinen, tüketen, düşünen ve düşündüğünden öteye gidemeyen bireyler yetiştirmeyi hedeflemezler. Artık eğitim sistemleri kendi düşünce sınırlarının dışına çıkıp etrafında olup bitenlere ayak uyduran, kulak veren, değişen ve gelişen şartlara uyum sağlayabilen, yaratıcı düşünen, problem çözen, yeni fikirler üreten, araştıran, körü körüne basmakalıp fikirlere inanan değil sorgulayan, eleştiren, doğruluğunu araştıran bireyler yetiştirmeyi hedeflerler. Bu da bize eleştirel düşünmenin günümüz eğitim programlarının bireylere kazandırmak istediği bir beceri olduğunu net olarak göstermektedir. Çünkü eleştirel düşünmeyi hayatlarında etkili olarak kullanan bireyler eleştirel düşünme becerilerine ve eğilimlerine sahiptirler (Alkaya, 2006: 7). Bu ifadeden hareketle ‘‘ Eleştirel Düşünme Nedir?’’ sorusunun cevabı eğitimciler olarak bizim için önem arz etmektedir.

Günümüzde "Eleştirel Düşünme Nedir?" sorusuna cevap veren üzerinde görüş birliğine varılmış tam bir tanım vermenin mümkün olmadığı görülmektedir. Ancak araştırmacılar tarafından eleştirel okumanın farklı boyutlarını ele alan çeşitli tanımları yapılmıştır.

Eleştirel düşünme ile ilgili yapılan bazı tanımlar şunlardır:

Ennis (1985: 54) eleştirel düşünmeyi, yapılacak ve inanılacak şeye karar verme sürecinde odaklanılan mantıklı ve yansıtıcı düşünme olarak tanımlamıştır.

Norris (1985: 40-45) ise eleştirel düşünmeyi, bireyin bilgi hazinesinde var olan bilgilerin tamamını yeni bir konuya uygulayarak kendi düşünme becerilerini işe koşup davranış değişikliği meydana getirmesi olarak ifade etmiştir.

Beyer'e (1987: 32-33) göre ise, eleştirel düşünme, elde edilen bilgilerin doğruluğunun araştırılarak inançların, tartışmaların ve iddiaların süzgecinden geçirilerek kesinleştirilmesidir.

Cüceloğlu (1994: 216-217) “İyi Düşün Doğru Karar Ver” adlı kitabında eleştirel düşünmeyi “kendi düşünce sürecimizin bilincinde olarak, başkalarının düşünce süreçlerini göz önünde tutarak, öğrendiklerimizi uygulayarak kendimizi ve çevremizde yer alan olayları anlayabilmeyi amaç edinen aktif ve organize zihinsel süreçtir” şeklinde tanımlamıştır.

Demirel (1999: 214) eleştirel düşünmeyi bilgi edinmeyi ve farklı durumlarda kullanmayı ve değerlendirmeyi temele alan bir yetenek olarak ifade etmiştir

Anderson ve arkadaşları (2001: 2) ise eleştirel düşünme ile ilgili tanımlarında kuşku ve varsayımları belirleme, belirsizlikleri giderme, tartışmalar düzenleme, sorular sorup cevap verme, kaynakların güvenilirliğini sorgulama üzerinde durmuşlardır.

Kökdemir'e (2003: 45) göre eleştirel düşünme, etrafımızda olup biteni anlamaya yönelik etkili bir kavrama yeteneğidir. Bu yetenek problemlerin belirlenmesinde, hedefe dönük iş ve işlemlerin başlatılmasında, bir sonuca varmada ve sürecin baştan sona analiz edilip geri dönütler elde edilmesinde kullanılabilir.

Çubukçu (2006a: 22) eleştirel düşünmeyi; bireyin kendi düşüncelerini anlayabilmesi ve ifade edebilmesi, başkalarının düşüncelerini anlayabilmesi ve açıklayabilmesi için geliştirmiş olduğu etkili, sistematik ve işlevsel bir mekanizma olarak tanımlamıştır.

Doğanay'a (2007: 301) göre eleştirel düşünme “bilgilerin doğruluğunu sorgulayarak, onlardan anlam çıkarma sürecini kapsayan önemli bir üst düzey beceridir”.

Akınoğlu (2001: 20) eleştirel düşünmeyle ilgili yapılan araştırmaları (Kazancı 1979: 39, Paul 1984: 49, Norris, 1985: 40, Chance, 1986: 236, Walters, 1986: 236, Ennis, 1986: 10, Mckee, 1988: 444, Craver, 1989: 13, Liprnan, 1988: 39, Mayer ve Goodchilh, 1990: 4, Cüceloğlu, 1993: 255- 256) inceleyerek eleştirel

düşünmeye dair yapılan tanımlardaki temel öğelerden hareketle eleştirel düşünmeyi; bilgiye ulaşma sürecinde araştırmayı, çok boyutlu sorgulayabilmeyi, düşünme stratejilerini verimli, bağımsız ve tutarlı bir şekilde kullanabilmeyi, ortaya çıkan yeni durum ve ürünleri belirli parametrelere göre analiz etmeyi ve geliştirmeyi içeren bilişsel ve duyuşsal bir süreç olarak açıklamıştır.

Yukardaki tanımlardan hareketle eleştirel düşünmenin temelinde araştırmanın, sorgulamanın, yaratıcı düşünmenin, akıl yürütmenin, analitik düşünmenin, analiz etmenin, ortaya çıkan olumsuz durumların üstesinden gelebilmenin, yeni gelişen şartlara göre yön çizebilmenin, hedeften sapmadan hedefe adım adım ilerleyebilmenin, sabırla ve azimle devam edebilmenin, süreci baştan sona kontrol altında tutabilmenin ve en önemlisi de süreç boyunca sistemli bir çalışma sürdürmenin olduğunu söyleyebiliriz.

2.2.1. Eleştirel Düşünme Becerileri

Eleştirel düşünme normal düşünmenin oldukça ötesinde karmaşık zihinsel etkinlikler ve çeşitli beceriler gerektiren çok yönlü bir süreçtir. Bu süreçte birey bir takım teknik, strateji ve ya becerilerini sürece dâhil etmek zorundadır. Bu teknik, strateji veya beceriler bireye eleştirel düşünme sürecinde kolaylıklar sağlar. Bu becerileri eleştirel düşünme üzerine çalışan bazı araştırmacılar şu şekilde tanımlamışlardır:

Cüceloğlu'na (1999: 226) göre bireyin eleştirel düşünme sürecini hedefe ulaştırabilmesi için üç önemli unsuru gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bunlar:

- Birey düşünme sürecinin farkında olmalıdır. Düşünmenin kontrolü bireyin elinde olmalı, birey bu süreç boyunca bilinçli, aktif olmalı ve kendi düşünme sürecine kendisi yön verebilmelidir.
- Birey başkalarının düşünme sürecini de analiz edebilmelidir. Birey başkalarının düşüncelerini anlayıp kendi düşünceleriyle kıyaslayabilmelidir.
- Birey edindiği bilgileri günlük hayatta işlevsel hâle getirmelidir.

Özden'e (1997: 87) göre ise bireyin eleştirel düşünme sürecini etkin olarak gerçekleştirebilmesi için şu becerilere sahip olması gerekir:

- Önyargı ve tutarlılıkları kontrol edebilmeli.
- Birincil ve ikincil kaynakları ayırt edebilmeli.
- Sebep sonuç ilişkisi kurabilmeli.
- Varsayımları, fikirleri ve iddiaları ayırt edebilmeli.
- Argümanın tutarsız, eksik yönlerini ve açıklamalardaki belirsizlikleri ortaya çıkarabilmeli.
- Tanımlamaların ve sonuçların doğruluğunu analiz edebilmeli.

Clark ve Starr'a (1991: 270) göre eleştirel düşünme sürecinde bireyin başarıya ulaşması için şu becerileri kullanılabilir hâle getirmesi önem arz etmektedir:

- Verileri analiz etme
- Mantık kurallarını kullanma
- Projeler oluşturma
- Mantıklı çıkarımlar yapma
- Varsayımları belirleme
- Bütünlük sağlama
- Analiz yapma ve veri toplama
- Hipotez kurma
- Karşılaştırma yapma
- Yorumlama
- Sınıflama yapma
- Karar verme
- Tasarlama
- Eleştirme
- Genelleme yapma
- Özet çıkarma

Aydın (2004: 137), eleştirel düşünen bireylerde bulunması gereken becerileri altı adımda ifade etmiştir:

- Değişkenler arasında mantıklı ve anlamlı bağlantılar kurma ve

anlamsız olanları eleme

- Var olan bilgilerden yeni bilgiler üretme ve edinilen bilgilerin doğruluğunu ve geçerliliğini kanıtlama
- Düşünme sürecinde yaratıcı, esnek ve yeniliklere açık olma
- Probleme farklı bakış açılarıyla bakabilme ve bütüncül yaklaşma
- Değişkenler arasında anlamsal ve yapısal tutarlılıklar belirleme ve bunları yeterli sayı ve nitelikte gözlemlerle ardışık olarak test etme
- Test sonuçlarına göre doğrulanan denencelere ilişkin soruları aşamalı olarak sınırlandırma, problemi belirleme ve geçerli çözümleri raporlaştırma.

Doğanay'a (2006: 197) göre ise eleştirel düşünme sürecini tam anlamıyla gerçekleştirmek isteyen bir bireyin şu becerileri edinmiş olması gerekmektedir:

- Değerlendirilecek, yargılanacak, eleştirilecek konuyu belirleme.
- Kullanılacak standart ya da ölçütleri ortaya koyma
- Güvenilir kaynaklardan bilgi elde etme
- Bilgilerin bir biriyle alakalı olup olmadığını ve doğruluğunu araştırma
- Nesnel ve öznel bilgileri ayırt etme
- Olabildiğince farklı bakış açılarıyla ele alınmış kaynaklardan bilgi edinme
- Bilgilerdeki çelişkileri, önyargıları ve basmakalıp ifadeleri ayırt etme
- Sebep sonuç ilişkilerini ortaya koyma
- Elde edilen bilgilerden hareketle sağlam delil ve gerekçelere dayandırılarak bir sonuca ulaşma

Farklı araştırmacılar tarafından ifade edilen tüm bu eleştirel düşünme teknik, yöntem, strateji ve ya becerilerinin temelinde bireyin eleştirel düşünme sürecinde hem zihinsel hem de duyuşsal olarak aktif olması önem arz etmektedir. Birey bu süre bazında yalnız kendi düşüncelerini değil aynı zamanda etrafındakilerinin düşüncelerini de analiz edip karşılaştırmalı, edindiği yeni bilgilerle var olan bilgilerini kıyaslamalı, çıkarımlarda bulunmalı, bilgiler arasındaki tutarlılıkları, çelişkileri ortaya koymalı, yeni edindiği bilgileri günlük hayatta kullanılabilir hâle getirmeli ve problem çözmede kullanılmalıdır.

2.2.2. Eleştirel Düşünme Becerileri Nasıl Geliştirilebilir?

Eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesinde izlenecek birtakım yöntem ve teknikler vardır. Bu aşamada velilere ve öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Evde veliler okulda ise öğretmenler öğrencileri sorular sormaya ve bu sorulara farklı bakış açılarıyla cevaplar bulmaya yönlendirmelidirler. Eleştirel okuma becerilerinin geliştirilmesinde bilgiye dair hazırlanmış güzel ve mantıklı sorular oldukça önemli rol oynamaktadır.

Hannel ve Hannel'a (1998: 1-5) göre de eleştirel okuma becerilerinin geliştirilmesinde soru sormak oldukça önemlidir. Onlar eleştirel düşünme sürecinde önemli ardışık yedi bilişsel becerinin öğrencilere soru sorularak geliştirilebileceğini ifade etmektedirler. Bu bilişsel beceriler:

1. Bilgiye göz atmak (Tanımlama ve Etiketleme)

Öğretmen öğrencilere bir takım sorular sorarak öğrencilerin önlerindeki bilgi hakkında bilgi edinmelerini ve bilgiye dair akıl yürütmelerini sağlar.

2. Benzerlikleri ve farklılıkları belirlemek (Karşılaştırma/ Bağlantı kurma)

Öğretmen öğrencilerin ellerindeki bilgileri var olan bilgileriyle kıyaslayacak, farklılıklarını veya benzerliklerini ortaya çıkaracak sorular sorar.

3. Genel temayı ve ilişkileri bulma (Sınıflandırma/ Bütünleştirme/ Ön özetleme)

Öğretmen, öğrencilere buldukları benzerliklere veya farklılıklara göre bilgileri sınıflandırmalarını, bütünleştirmelerini sağlayacak sorular sorar.

4. Şimdi ne yapıyoruz? (Çıkarımda bulunma)

Öğretmen öğrencilere çıkarımda bulunacakları tarzda sorular sorar

5. Doğru cevaplama (Gerekçelendirme veya delil sunma)

Öğretmen öğrencilerinden delillere veya gerekçelere dayandırılmış cevaplar vermelerini ister.

6. Benzer durumlara uygulama (Projelendirme/ Uygulama)

Öğretmen, öğrencilerden derste öğrendikleri yeni bilgiyi farklı durumlara transfer ederek uygulamalarını veya edindikleri bilgiden hareketle yeni ürünler ortaya koymalarını sağlar.

7. Ne Öğrendik? (Özetleme)

Öğretmen, ders sonunda dersten öğrendiklerine dair sorular sorar. Dersin başından sonuna kadar yer alan tüm süreç listelenerek dersin bir kez daha tekrar edilmesi sağlanır (Akınoğlu 2001: 26).

2.3. Eleştirel Okuma

Çağımızın bir gereksinimi olarak çevresiyle aktif bir iletişim kurabilen, çevresinde olup bitenlere kaygısız kalmayıp eleştirel bir gözle bakabilen bireyler yetiştirmenin önemi daha da artmıştır. Kitap, dergi, gazete, TV, internet vb. yazılı ve görsel kitle iletişim araçları bir taraftan insanların yaşamlarını kolaylaştırırken diğer taraftan insanların gereksiz, yanlış, eksik bilgiyle karşı karşıya kalmalarına sebebiyet vermektedir. Bu sebeple insanların dışarıdan edindikleri bilgiyi olduğu gibi kabul etmektense sorgulaması, eleştirmesi, bilginin doğruluğunu araştırması, değerlendirmesi, yorumlaması ve analiz etmesi gerekmektedir. Bu süreçte eleştirel okuma önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Özensoy, 2011: 13-25). Buradan da anlaşılacağı üzere teknoloji çağının insanlara sunduğu bilgi yığınları arasından doğru, işe yarayacak bilgilerin kısa sürede elde edilmesinde eleştirel okuma becerisi oldukça önem taşımaktadır.

Arıcı'ya göre (2012: 46) “eleştirel okuma, okunan metinle ilgili yorumlar, değerlendirmeler yapabilmektir”. Carr (akt. Doğanay 2007: 290) eleştirel okumayı, değerlendirme, çıkarımlar yapma ve kanıt temelli sonuçlara ulaşmayı öğrenme olarak görmektedir. Beck (Akt. Doğanay 2007: 290) eleştirel okuyucuların okuduklarını sorguladıkları, onlardan çıkarım yapmaya uğraştıkları ve sonuçta anlam oluşturduklarını belirtmiştir. Özdemir (2007: 18) de eleştirel okumanın önemini “eleştirel okumanın başat niteliği okurun okuduklarını yargılaması, sorgulaması, bir başka deyişle kendi aklını kullanarak bir varlığa varması” şeklinde vurgulamıştır. Lyman ve Colins (akt. Doğanay 2007: 290) eleştirel okumayı, okuyucunun kafasındakilerle metindeki sembollerin etkileşimi sonucu okuyucuda oluşan anlam olarak tanımlamışlardır. Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere eleştirel okuma, okunan bir metin üzerinde düşünme, verilen fikirler üzerinde kafa yorma, yorumlama, karşılaştırma ve değerlendirme sonucu çıkarımda bulunarak yeni bir anlama ulaşma aşamalarını gerektiren bir beceridir.

Pirozzi (2003: 325) eleştirel okumanın “okuyucuyu yazarın amacını ve tavrını belirlemede, metindeki olgu ve görüşleri ayırt etmede, önemli bilgileri önemsizlerden ayırmada etkin kılan, değerlendirme ve yorumlama becerilerini gerektiren yazılı materyallerin çok iyi anlaşılması” olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir. Ünal (2006: 103) göre “Eleştirel okuma gelişigüzel okuma değil, disipline edilmiş, okuduğunu anlamaya, okudukları üzerinde düşündürmeye ve okuduklarını değerlendirmeye yönelik çalışma ve etkinlik bazlı bir süreçtir.” Bu tanımlardan hareketle eleştirel okuma gelişigüzel yapılan bir okuma değil okuyucuyu etkin kılan ve her aşamada farklı bir becerinin işe koşulduğu bir süreçtir

Devoogd (2008: 22) ise eleştirel okuma becerisinin eleştirel okuryazarlıkla ilgili olduğunu belirtmektedir. Ona göre “eleştirel okuryazarlığın okuyucu ya da dinleyicinin sunulan perspektif ve içeriği anlamaya açık olması” gerekmektedir. Devoogd yazarın bakış açısının doğrudan kabul edilmesi ve metinde anlatılanlara katılmak yerine, okuyucunun metinde anlatılanlara eleştirel bir gözle bakmasını, metne derinlemesine ve kapsamlı bakmasını, eksik ve yanlış yönlerini göz önüne almasını vurgulamaktadır. Maker ve Lenier (1996: 20) ise eleştirel okumayı yazarın söyledikleri hakkında doğru ya da yanlış, iyi ya da kötü değer yargılarını bulma ve okuma için metinlerin “sorgulanarak ve derinliğine incelenerek okunması”

gerektiğinin satır aralarını okuma” şeklinde tanımlamıştır. Doğanay (2007: 290) da eleştirel altını çizmiştir. Buradan anlaşılacağı üzere eleştirel okuma ayrıntılara inilerek okunan metnin doğru ya da yanlış yönleriyle enine boyuna değerlendirildiği derinlemesine yapılan bir okuma türüdür.

Okumada temel amaç, okunanların, yazarın anlatmak istediklerinin ya da iletilmek istenen bilgilerin anlaşılmasıdır. Ancak eleştirel okumada sadece anlamış olmak yeterli değildir. Anlama gerçekleşikten sonra okunanların doğru ve yanlış yönleri değerlendirilmeli, analizi yapılmalı, yorumlanmalı ve eleştirilmelidir. Bilgi içselleştirilmeden önce bilginin doğruluğu, gerçekliği, güvenilirliği de kontrol edilmelidir. Böylece eleştirel bir okuma yapılabilecektir. “Eleştirel okumayı, ideal okuma diye düşünebiliriz. Çünkü okunan şeyler sindire sindire beyne kaydedilmekte ve bilgiler sorgulanarak alınmaktadır.” (Arıcı, 2008: 29). Bu da okuma yoluyla elde edilen bilgilerin bireyin kendi süzgecinden geçirilmesiyle uzun süreli hafızaya kodlanarak gönderildiği ve daha kalıcı olacağı anlamına gelmektedir. Böylece birey yeri ve zamanı geldiğinde edindiği bilgileri kullanabilecek ve geliştirebilecektir. Yani edinilen bilgiler sadece bireyin zihninde kalmayıp gerçek yaşamda karşılaşılan durumlarda kullanılabilir bir hâle gelecektir.

Eleştirel okuyucu, metinle etkileşim içine girerek sorular sorar, karşılaştırmalar yapar ve çıkarımlarda bulunur. Okurken, yazarın vermek istediği mesajı ve kendi tecrübeleriyle biçimlendirdiği her türlü bilgiyi, kendi anlamlandırma mekanizması içerisinde enine boyuna tartarak değerlendirir. Bu değerlendirme sürecinde okuyucunun metni bir bütün hâline getiren unsurları tanıyabilmesi ve metinde anlatılmak istenene yönelik yorumlar yapabilmesi oldukça önemlidir (Karadüz, 2010: 1582). Eleştirel okuma yapılabilmesi için bireyin belli bir bilgi birikimi olması ve özellikle metni oluşturan öğeleri ayırt edebilmesi gerekmektedir.

Uçan (2006: 49) eleştirel okuma yapabilmek için okuyucuya bazı görevler düştüğünü belirtmiştir. “Okuyucunun görevi peşin olarak kutsal bir düşünceye veya hor gören bir yaklaşıma sahip olmadan metni anlamaya çalışmaktır. Anlam, metnin okunmasıyla yerini bulmalıdır. Başka bir deyişle anlam, metnin yapısındadır, yazıdadır. Okuyucuya düşen bu dilsel kodu çözmektir.” Anlaşılacağı üzere okur peşin hükümlü olmadan metinde anlatılmak isteneni anlamaya çalışmalı, metne dair

olumlu ya da olumsuz fikirlerini okuduktan sonra ortaya koymalıdır. Metne ya da yazarına dair önyargılarla hareket edilirse tam anlamıyla bir eleştirel okuma gerçekleştirilmesi mümkün olmayacaktır.

Ünalın (2006: 81, 82) da bireylerin tam anlamıyla eleştirel bir okuma yapabilmesi için bazı sorumlulukları yerine getirmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Bu sorumluluklar aşağıdaki gibidir:

- Metin içindeki kelimeleri bilmelidir; metni anlamının ön koşulu metin içinde yer alan kelimeleri tanımak ve onların anlamlarını bilmektir. Kelimeler bilinirse cümleler, sonra paragraflar ve en son olarak da metin anlaşılacaktır. Anlamının ön koşulu olan kelimeler bilinmediğinde metnin tamamının anlaşılması mümkün değildir.
- Okuyucu metin içindeki kelimelerin hangi manada kullanıldığını tahmin edebilmelidir. Çünkü kelimelerin ne manada kullanıldığı tahmin edilemez ise sözcükleri anlamlandırma da zorluk çekilecek ve metnin anlaşılması mümkün olmayacaktır.
- Metin içinde temel anlamda, yan anlamda veya mecaz anlamda kullanılan kelimeleri ayırt edebilmelidir; çünkü kelimelerin hangi anlamda kullanıldığı anlaşılmasa metin yanlış anlaşılabilir.
- Metindeki ana fikri belirleyebilmelidir. Metinde verilmek istenen mesaj anlaşılmasa eleştirel okumanın gerçekleştirilmesi mümkün değildir.
- Okuyucu metinde anlatılmak isteneni kendi sözleriyle ifade edebilmelidir. Okuyucunun bunu yapması metinde anlatılanları tam anlamıyla anladığını gösterir.
- Okuyucu okunan metnin bölümleri arasındaki tutarlılıkları ve çelişkileri fark edebilmelidir.

- Okuyucu yazarın bu metni yazarken neyi amaçladığını ve kimlere seslendiğini belirleyebilmelidir.
- Yazıda vurgulanan bölümler fark edilmelidir. Çünkü yazarın asıl anlatmak istedikleri bu noktalarda gizlenmiş olabilir ve okuyucu bu özü anlamalıdır.
- Okuyucu okuduğu metinden anladıklarını önceki okuduğu metinlerden edindiği bilgilerle karşılaştırmalı, tecrübeleriyle ilişkilendirmeli ve yorumlamalıdır. Yazarın bu metinde anlattıklarının doğruluğunu başka kaynaklar destekliyor mu yoksa yalanlıyor mu okuyucu bunun kıyaslamasını yapabilmelidir.
- Okuyucu okuduğu metni okumadan metni neden okuduğuna dair bir okuma amacı oluşturmalıdır; çünkü amaçsız yapılan hiç bir işten hayır gelmediği gibi amaçsız yapılan okumadan da hayır gelmeyecektir.
- Okuyucu kendi seviyesine uygun kitaplar ya da metinler seçmelidir. Seviyeyi aşan metinleri okumak eleştirel okuma aşamalarının gerçekleştirilmesini zorlaştıracaktır.
- Metin okunmadan önce ön bilgiler harekete geçirilmelidir. Ön bilgilerin harekete geçirilmesi okuyucuda okuma arzusu oluşturacaktır.
- Farklı bakış açılarıyla bilgiler değerlendirilmeli ve edinilen bilgiler başkalarıyla tartışılmalı ve paylaşılmalıdır. Gerekli karşılaştırmalar yapılarak bilgilerin güvenilirliği ve geçerliliği sağlanmalıdır.

Eleştirel okuyucular, okuduğunun doğruluğunu, gerçekliğini, mantıklı olup olmadığını, güvenilirliğini enine boyuna araştırır ve yazarın hangi amaçla bu metni yazmış olabildiğini anlamak için çaba gösterir (Ünalın, 2006: 80). Ayrıca bu tür okuyucular, okuma sürecinde sorular sorarlar ve bu soruları, kendilerini yazarın ifade ettiğine yönlendirmek için kullanırlar (Şahinel, 2010: 130). Eleştirel okumada sorgulama önemlidir. Bireyin her şeyi sorgulayabileceğini belirten Harnadek (Akt.

Özensoy, 2011: 53) eleştirel okuyucuyu kanıtları götürdüğü yere kadar izleyebilen, bütün olasılıkları hesaplayan, hislerinden çok aklına güvenen, tam düşünmeye önem veren, karar vermeden önce konunun kaynaklara dayanıp dayanmadığını dikkate alan, ön yargıları tartabilen, gerçeği bulmaya odaklı, rağbet görmeyen görüşleri dahi tartmadan reddetmeyen ve otoritenin veya genelin inandığı şeylere itibar etmeyen kişi olarak tanımlamıştır. Buradan anlaşılacağı üzere eleştirel okuyucular okuma esnasında oldukça aktiftirler ve her türlü bilişsel stratejileri okuma sürecine dâhil ederler.

Eleştirel okuyucular eleştirel okuma sürecinde bazı stratejilere gereksinim duyarlar. Doğanay'ın (2007: 290-292) çeşitli kaynaklardan derleyerek ortaya koyduğu bu stratejiler şunlardır:

- Ön inceleme
- Bağlamlaştırma
- Anlam için soru sorma
- Değer ve inançlar üzerinde düşünme
- Okurken zihinde anlamayı kontrol etme
- Anahtar sözcüklere dikkat etme
- Sayfa kenarına açıklama ya da not yazma
- Özetleme
- Metindeki tezin değerlendirilmesi
- Yanıtlama
- Okunan metni başka kaynaklarla karşılaştırma

Eleştirel okumada birey, neyin, nasıl, kime yazıldığının yanında neden yazıldığının da farkına varmak istemelidir. Yazarın metni iletirken nasıl bir yol izlediğini, bilgilerin bir biriyle çelişip çelişmediğini, yazarın kullandığı kelimelere, üsluba dikkat etmelidir. Bu da eleştirel okumanın temel okur-yazarlıktan daha kapsamlı bilgi, beceri ve alışkanlıklar gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Arıcı (2008: 30) “okurluk donanımı” olarak nitelendirdiği bu özellikleri şöyle ifade etmiştir:

- Metnin düşünce ve duygu yapısını oluşturan unsurları ayırt edebilmeli ve yazarın amacını tahmin edebilmelidir.

- Okunan metnin türünü (makale, köşe yazısı, deneme, şiir, öykü vb.) belirleyebilecek kapasiteye sahip olmalıdır.
- Yazarın seçtiği konuya karşı takındığı tavrı metnin üslup ve anlatım biçiminden anlayabilmelidir.
- Metnin dokusu içerisinde bulunan anahtar kelimeleri, cümleleri, paragrafları ve bunların birbirleriyle ilişkisini inceleyip belirleyebilmelidir.
- Metnin duygusal ve düşünsel yapısını yer ve zaman açısından; neden-sonuç ilişkisi bakımından ortaya koyabilmelidir.
- Metnin sözcük örgüsünü oluşturan unsurları, bunların temel ve yan anlamlarını metin içindeki anlamına göre çıkarabilmelidir.
- Yazarın kullandığı anlatım biçimlerini, düşüncüyü ifade etme şeklini metne bağlı kalarak fark edebilmelidir.
- Algılanamayan fikirlere karşı eleştirel bir bakış açısı sergilemelidir.
- Okumayı bir öğrenme, rahatlatıcı bir etkinlik ya da eğlenme aracı olarak düşünebilmelidir.
- Öğrenme amaçlı soruların yanıtını metinlerden çıkarabilmeli; belirli bir konuda bilgi edinmek için metinlerden yararlanmayı bilmelidir.

Aktaş ve Gündüz (2008: 31) “Eleştirel okumanın insan hayatındaki yerini belirlemeye çalışanlar, onun daha çok bizim dışımızdaki insanların dünyasına götürüp onların deneyimlerinden yararlanmamızı sağlayıp saplantıların her türlüünden kurtaran ve böylece bizi özgür bir insan kılan gücüne dikkat çekerler” Bu ifadelerden hareketle eleştirel okuma bireylere farklı bakış açılarından yararlanmayı, bağınazlıktan kurtulup çok boyutlu düşünmeyi ve en sonunda da özgün fikirler üretmeyi öğretmektedir.

Sonuç olarak eleştirel okuma bilginin baş döndüren bir hızla çoğaldığı, teknolojik gelişmelerin muazzam bir gelişme gösterdiği bir ortamda bireyin doğru bilgiye en kısa zamanda ulaşması açısından önem arz etmektedir. Eleştirel okumanın tam anlamıyla yapılabilmesi için de bireyin kendini birçok alanda geliştirmesi ve belirli bir bilgi birikimine sahip olması gerekmektedir. Bu birikimin elde edilmesi de bireyin kitle iletişim ve teknolojik araçları doğru ve verimli kullanmasını, araştırma yapmasını, dünya gündemini takip etmesini, etrafında olup bitenlere kafa yormasını,

problem çözüme becerilerini geliştirmesini, yaratıcı düşünme kapasitesini arttırmasını, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmesini ve tüm bu beceriler sayesinde edindiği bilgileri gerçek yaşamda uygulamaya dökmesini gerektirmektedir.

2.3.1. Eleştirel Okumanın Anlamaya İlişkin Alt Birleşenleri

Alanyazındaki çalışmalar (Pirozzi, 2003; Maker ve Lineer, 1996; Flemming, 2006; Özdemir, 2007; Doğanay, 2007; Aşılıoğlu, 2008; Özensoy, 2011) göz önünde bulundurularak aşağıda yer alan alt birleşenler ileri sürülebilir.

1) Konunun tanımlanması

Okunan metinde üzerinde durulan düşünce, durum, olay ya da sorunun açıklanmasıdır. Bir metnin konusunu bulmak için şu tarz sorulara cevap aranır:

- Metinde ne anlatılıyor?
- Bu metin ne hakkında yazılmıştır?
- Metnin konusu nedir?

2) Metindeki tezi ve ana fikri belirleme

Okunan metinde verilmek istenen mesajın bulunmasıdır.

- Metnin mesajı nedir?

3) Anahtar kavramlara dikkat etme

Bir metinde konuyu en açık biçimde yansıtan kelime veya kelime gruplarının fark edilmesidir.

4)Kronolojik sırayı yakalayabilme

Metin içinde gerçekleşen olayların oluş sırasının kavranmasıdır.

5) Yazarın bakış açısını bulma

Yazarın bir metni yazarken olayı ele aldığı bakış açısını, olay karşısında

sergilediği tutumu ve tavrı ortaya koymaktır.

- Yazarın bu metni yazarken ki tutumu nedir?

6) **Olgu ve görüşleri ayırma**

Bir metindeki nesnel ve öznel ifadelerin ayırt edilmesidir.

7) **Ön yargı, kalıp yargıları ve varsayımları fark etme**

Bir metindeki herhangi bir bilgiye dayandırılmadan ya da herhangi bir kanıt olmadan ortaya atılan fikirlerin ve değişen ve gelişen şartlara rağmen değişmeyen fikirlerin tespit edilmesidir. Ayrıca varsayımların fark edilmesidir.

- Yazar neyin doğru olduğu varsaymıştır?

8) **Metin içindeki tutarlılıkları ve çelişkileri fark etme**

Bir metinde birbiriyle çelişen durumların veya tutarlılıkların bulunmasıdır.

- Yazarın ifadelerinde tutarlılıklar veya çelişen durumlar var mıdır?
- Bu çelişkiler veya tutarlılıklar nasıl bulunabilir?

9) **Eski bilgi ve inanışların bulunması ve ön bilgilerle karşılaştırma**

Metinde var olan basmakalıp ifadelerin ya da güncelliğini ve geçerliliğini yitirmiş bilgilerin bulunması ve okunan metnin konuya dair önceden edinilmiş bilgilerle karşılaştırılması ve günlük yaşamla ilişkilendirilmesidir.

- Bu metinde anlatılanların günlük yaşamımla ilişkisi nedir?
- Bu metinde sözü edilenlerle okuduğum diğer metinlerin ilişkisi nedir?

10) **Yazarın görüşleriyle kendi görüşlerini karşılaştırma**

Yazarın görüşlerine katılan ve katılmayan yönlerin belirtilmesidir.

- Yazarın görüşlerine katıldığın ve katılmadığın yönler nelerdir? Neden?

11) Yorumlama

Okunan bir metnin anlaşılması ve belli bir görüşe göre açıklanmasıdır.

12) Sonuç çıkarma

Okunan bir metinden elde edilen verilere dayanarak çıkarımda bulunulmasıdır.

13) Değerlendirme

Okunan bir metnin farklı açılardan ele alınmasıdır. Soruları şu şekildedir:

- Bu metni okurken ne hissettiniz? Neden?
- Bu metni yeniden yazsaydın neleri değiştirdin? Neden?
- Metin hangi açılardan ilgini çekti? Neden?

2.3.2. Eleştirel Okuma Becerisi Nasıl Geliştirilebilir?

Eleştirel okuma merakla başlar. Herhangi bir konuya merak duyan birey, öğrenmeye hazır hâle gelir. Bir öğrenci, merak ettiği konuyu öğrenmek için çaba gösterir, dikkatlice okur, o konuyla ilgili araştırmalar yapar; zihninde sorular oluşturur, sorularına cevaplar arar ve bulduğu cevapları değerlendirir ve kendi süzgecinden geçirerek bir sonuca ulaşır. Herhangi bir konuya merak duymayan öğrenciler ise okuduklarını olduğu gibi kabul ederler. Bu öğrencilerin okudukları üzerinde kendi yorumları yoktur. Bilgiyi ezberlemekten öteye gidemezler. Ezber bilgiyi de değerlendirmeleri, analiz etmeleri ve sonucunda bir senteze ulaşmaları söz konusu değildir (Bardakçı, 2010: 53-57). Buradan da anlaşıldığı üzere bir öğrencinin eleştirel okuma becerisi geliştirilmek isteniyorsa onun merak duygusunun uyandırılması gereklidir.

Küçük yaşta merak duygusu desteklenen, soru sorması desteklenen ve sorduğu sorulara anne-baba tarafından tatmin edici yanıtlar alan çocuklar,

okuduklarına karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirebilirler. Anne ya da babanın yüksek sesle düşünme stratejilerinden faydalanması, çocuğunun okumanın öneminin fark edebilmesi açısından iyi bir yöntem olabilir. Örneğin, evde bazı değişiklikler yapmak istendiğinde, en iyi düzenlemenin nasıl yapabileceği ile ilgili bilginin nasıl edinileceğinin yüksek sesle düşünülmesi “Ev düzenlemesi konusunda bilgi edinmem gerekir.” “Evi en iyi nasıl düzenleyebiliriz?” gibi ifadeler çocuğun merakını uyandırmada etkili olabilir. Onun dikkatini çektikten sonra; “Neyse ki ev döşemesi hakkında bilgi veren bu kitaba sahibim” gibi ifadeler kullanılması, çocukta okumaya ilgiyi artırabilir (Improve-Reading-Skills.Com). Çocuğun konuya dikkatini çektikten sonra kitaptaki ev düzenlemesi konusundaki bilgileri aile bireyleri ile paylaşmak ve “Kitapta böyle yazıyor ama, şu şekilde de yapabiliriz”, “Bir de böyle denesek nasıl olur?” gibi farklı yaklaşımları seslendirmek çocuğun kitapta yazılanlara karşı eleştirel bakış açısı kazanması için yararlı bir yol olabilir (Aşılıoğlu, 2008:8). Eleştirel okurlar yetiştirmede anne, baba ve diğer aile bireylerinin çocukların sorularına karşı sergilemiş oldukları tutumlar oldukça önemlidir. Çocuklar sorularına olumlu tepkiler verildiğini hissettiklerinde soru sormaktan çekinmeyerek daha girişken ve sonuç itibarıyla eleştirel düşünmeye ve eleştirel okumaya daha meyilli bireyler olmak yolunda bir adım önde olacaklardır.

Aşılıoğlu (2008: 10) eleştirel okumanın düşünme, bireşim yapma ve değerlendirme etkinliği olduğunu ifade ederek “merak etme, sorgulama, eleştirme ve özeleştirme yapma gibi çocuğun çeşitli konulara ilgi duymasını, düşünmesini ve kendi kendisini değerlendirmesini sağlayacak ortamlar yaratılması ve bunların okuma etkinliklerine yansıtılması gerektiğini” vurgulamıştır. Tam bu noktada öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Öğretmenler öğrencilerin eleştirel okuma becerisi kazanması için sınıf içinde öğrencilerin soru sormasını sağlayacak, farklı açılardan değerlendirme yapmalarına zemin hazırlayacak, süreç içinde aktif katılımı sağlayacak etkinlikler yaptırmalıdır. Öğretmenler; düşüncelerini planlı bir şekilde ifade etmeleri, kendi fikirlerini beyan etmeleri, tahminlerini söylemeleri ve sorular sormaları için öğrencileri cesaretlendirmeliler. Bunun için öğretmenler öğrencilerinin düşüncelerini dinlemeli ve sorularını içtenlikle cevaplamalıdır. Sınıf içinde dinlenildiğini ve düşüncelerine değer verildiğini gören öğrenci okuduklarını eleştirmekten, soru sormaktan, tahminlerini ifade etmekten çekinmeyecek ve düşüncelerini açıklamaktan zevk alacaktır.

Devoogd (2008: 22-27) öğretmenin sınıf ortamında farklı görüş açıları ile yazılmış kitapları öğrencilere okumasının sınıf içinde öğrenciler arasında tartışma ortamının oluşturulmasını, farklı fikirlerin ve görüşlerin ortaya çıkmasını sağladığını vurgulamaktadır. Bu nedenle öğretmenler öğrencilerine farklı kitaplar okumalarını sağlayacak ortamlar yaratmalıdırlar. Böylece öğrenciler daha çok kitap okuyacak, farklı bakış açılarından görmeyi öğrenecek, yorumlama kapasiteleri artacak ve sonuç olarak da eleştirel okuma becerileri gelişecektir.

Eleştirel okuma becerisinin kazandırılması için öğrencilerin şu alışkanlıkları edinmeleri sağlanmalıdır (Yalçın, 2002):

1. *Bunu niçin okuyorum?* Öğrenci okuduğu bir metinle ilgili olarak okumaya başlamadan önce kendi kendisine “bunu niçin okuyorum ?” diye sormalı ve okuduğu şeyin kendisi için gerekli olduğuna inanmalıdır. Öğretmen, onlara bu soruları sormaları konusunda rehber olmalı ve gittikçe artan bir düzeyde bunun davranış biçimi haline dönüşmesini sağlamalıdır. Öğrenci bu nitelikleri edindiği zaman hangi bilgi kendisi için gerekli ve bu bilgiyi hangi kaynaklardan edinebilirim? Sorularına kendiliğinden cevap verebilecektir.

2. *Bu metni veya kitabı kim yazdı?* Öğrenci bu metni veya kitabı kim ve niçin yazdı? Sorusunu kendi kendine soracak ve araştıracaktır. Araştırmacı kişilik geliştirme Eleştirel okuma eğitimini olumlu bir biçimde etkileyen faktörler arasına yer almaktadır. Öğretmen araştırmacı bir kişilik oluşturulması için çocuklara yol göstermelidir

3. *Yazarın anlatmak istediklerini anlayabilir miyim?* Öğrenci metni anlayamayacağı düşüncesi ile veya anlayıp anlayamayacağı konusunda kararsız olarak okumaya baslarsa, okuma eğitiminin başarısı düşecektir. Öğrenciye özgüven aşılayıcı temel bilgileri ve yönlendirmeleri vererek öğrencide okuma konusunda bir isteklilik oluşturulmalıdır.

4. *Bu kitabı okumadan önce onun hakkında düşünmeli miyim?* Öğretmen kitabı veya metnin başlığını göstererek neyi anlattığını sorabilir. Kitabın veya metnin taşıdığı ana fikri sınıfta öğrencilerin daha önce düşünüp düşünmediklerini ölçebilir. Bu hem bir hazırlık, hem bir isteklendirme, hem de merak ve ilginin metnin üzerine yönelmesini sağlayacaktır.

5. *Okuduğum düşüncelerin doğruluğunu başka kaynaklardan kontrol etmeli*

miyim? Bu durum eleştirel okumaya yönelmenin sağlar. Çocuklar okudukları şeyi tamamen benimseyerek okumalıdır, onu başka kaynaklardan da kontrol ederek doğruluğuna daha sonra karar vermesi gerektiğini bilmelidir. Bu davranış, öğrencinin bir düşünceye ilişkin farklı bakış açılarının olduğu görmesini sağlayacak ve kendi bakış açısını geliştirecektir.

6. *Bu metindeki gerçeklerle benim yaşadığım çevrenin gerçekleri arasında nasıl bir ilişki var?* Öğrenci okuduğu her metnin gerçeğinin yazarın bakış açısının sınırları içinde kaldığını fark etmelidir. Öğrenci yazarla aynı görüşte olsa bile okuduğu metinle kendisini özleştirme yanılgısına düşmemelidir.

7. *Okuduğum metinde veya bir kitaptaki düşünceleri başkalarıyla tartışabilir miyim?* Öğrenciler metinlerden edindikleri bilgi ve düşünceleri yeri ve zamanı geldiğinde kullanmalıdır. Öğretmenler tartışma ortamı yaratarak öğrencilerin okuduklarına ilişkin fikir alışverişinde bulunmalarını sağlamalıdır.

Öğrenciler bu sorulara cevap vererek metinlerde yer alan bilgileri sorgulayacak, kendi ön bilgileriyle edindiği bilgileri karşılaştıracak, yazarın fikirlerini tartacak, tahminlerde bulunacak, yorumlar yapacak, analiz edecek, neden sonuç ilişkileri kuracak ve bu alışkanlıkları hayat boyu kullanmayı bir gereklilik olarak görecektir. Böylece öğrenci tam anlamıyla bir eleştirel okuma anlayışı kazanmış olacaktır.

2.3.3. Eleştirel Okumanın Geliştirilmesinde Yararlanılabilecek Etkinlikler

Eleştirel okumanın geliştirilmesinde okuma öncesi, okuma esnası ve okuma sonrası aşamalarında farklı etkinlikler yapılabilir.

- 1) Okuma öncesi: Bu aşamada öğrencilere metinle alakalı görseller (resimler, karikatürler, şemalar ve flaş kartlar) gösterilip öğrencilerin metnin konusunu tahmin etmeleri sağlanabilir. Konuya dair öğrencilerin bilgi birikimiyle alakalı beyin fırtınası tekniği kullanılarak kısa sürede çok fazla bilgiye ulaşılabilir.
- 2) Okuma esnası: Bu aşamada sessiz okuma etkinlikleri, soru ve cevap etkinlikleri, önemli noktaları belirleme etkinlikleri, yazarın dilini ve üslubunu

belirleme etkinlikleri yapılabilir. Ayrıca önemli noktalar hakkında not alınabilir.

- 3) Okuma sonrası: Özetleme etkinlikleri, soru ve cevap etkinlikleri, konunun başlığını bulma etkinliği, yazarın anlatım biçimini bulma etkinliği, boşlukları doldurma etkinliği, karakter değişikliği yapılarak metni yeniden yazma, olayın geçtiği yer değiştirilerek metni yeniden yazma, metni olay içindeki farklı bir kişinin bakış açısıyla ve ağzıyla anlatmak gibi birçok etkinlik yapılabilir.

Ayrıca farklı metin türlerinden yararlanarak da öğrencilere eleştirel okuma becerisi kazandırılabilir. Sweet'e (1993) göre çocuk edebiyatı çocukların eleştirel okuma becerisi kazanmalarını sağlayacak etkili bir yoldur. Çocuk edebiyatı çocukların parçayı okudukları süre içinde, parçadaki fikirleri, değerleri ve ahlaki soruları değerlendirmelerine olanak sağlamaktadırlar. Bu sayede çocuklar aktif, derinlemesine ve daha kalıcı bir şekilde okumayı öğrenirler.

Belet (2011: 67-96) yapmış olduğu bir çalışmada eleştirel okuma becerisinin geliştirilmesinde hikâye anlatma yönteminin etkisini incelemiştir. Bu çalışmada kullanılan yazınsal nitelikteki hikâyelerin öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini geliştirdiği ortaya konmuştur. Gaber-Katz (1996: 49-60) da yaptığı bir çalışmada öğrencilerin eleştirel okuma becerisinin geliştirilmesinde hikâye kullanımının üzerine yoğunlaşırken, öğrencilerin hikâye okuyarak, anlatarak ve yazarak eleştirel okuma becerisinin geliştirilebileceğini vurgulamaktadır.

Brown (1999: 15) metin türlerinin eleştirel okuma ile ilişkili olduğunu belirtmektedir ve özgün bir şekilde kurgulanmış metinlerin eleştirel okuma becerisini geliştirmede en etkili metinler olduğunu ifade etmektedir. Uçan (2002: 44) da kurmaca metinlerde yazarın yorum dünyasında anlam kazanan her durumun okuyucunun eleştirel dünyasında sorgulandığını ve bunun bireyin eleştirel okumasına olumlu yönde etki ettiğini belirtmektedir.

Tomasek'e (2009) göre de öğrencilere sunulan okuma materyalleri öğrenme meraklarını canlandırıcı ve hayal dünyalarını destekleyici nitelikte olması

gerekmekte ve bu amaçla yazınsal metinlerle ders işlemek önemli görülmektedir. Öte yandan kurmaca metnin ve yazınsal metnin eş anlamlı olarak kullanıldığı belirtilmekte ve bu tür metinleri okuyan kişinin eserde yer alan gereçleri, düşünme becerilerini kullanarak tanımaya, sorgulamaya, nasıl bir araya getirildiklerini eserde var olan kurgusal dünyayla kendi gerçekliği arasında ilişkiler kurarak anlamaya çalıştığı ifade edilmektedir.

Eleştirel okuma becerisinin geliştirilmesinde birçok etkinlik faydalı olabilir, ancak öğrencilere kendilerini güvende hissedebilecekleri bir ortam sağlanmalı ve öğrencilere fikirlerini belirtmek için gerekli rehberlik yapılmalıdır. Ayrıca farklı metin türleri de öğrencilerde çeşitli duygular ve düşünceler oluşturmada etkili olabilir. Yapılan araştırmalar (Brown, 1999) da bunları doğrular niteliktedir.

2.3.4. Eleştirel Okuma Becerisinin Ölçülmesi

Okuma ile anlam kurma arasında direkt bir ilişki bulunmaktadır. Anlamanın öğrenci ve öğretmen davranışlarındaki etkisi dikkate alındığında okumanın hedefine ulaşip ulaşmadığını belirlemek, başka bir ifadeyle okumadan anlam çıkıp çıkmadığını belirlemek için okuma sonuçlarını ölçmek ve değerlendirmek gerekmektedir (Ünal, 2007: 3). Okumada bireyin ne derece amaca ulaşip ulaşmadığını belirlemek için okuma sürecinin ölçülmesi gerekmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında bilgi ve becerilerin değerlendirilmesinde çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu sorulardan oluşan testlerin yanında, süreci değerlendirmeye yönelik gözlem formları, görüşmeler, öz değerlendirme formları, öğrenci ürün dosyaları vb. ölçme aracı ve yöntemleri kullanılmaktadır (TTBK, 2009: 380). Eleştirel okumada da bu ölçme araçlarından yararlanılabilir; ancak eleştirel okumada ölçme aracı olarak öz değerlendirme, gözlem formları ve açık uçlu sorulardan oluşan testlerin kullanılması daha etkili ve verimli olabilir. “Öğretmen, sınıfındaki her öğrencinin mekanik okuması, okuduklarını anlaması ve okuma alışkanlığı bakımından hangi düzeyde olduğunu, hazırlayacağı bir çizelgede işaretleyebilir” (Yangın, 1999: 78). Böylece öğretmen öğrencilerin okuma açısından hangi seviyede olduğunu ve okumanın hedefine ne derece ulaştığını istediği zaman öğrenebilir.

Eleştirel okumada okumanın anlamlı hâle gelmesi için metin üzerinde öğrencinin düşünmesi, yorum yapması, değerlendirmelerde bulunması, karşılaştırma yapması ve çıkarımlarda bulunması gerekmektedir. Bunu sağlamanın yollarından biri de öğrenciye okuduğu metinle alakalı sorular sormak ve onun bu sorulara cevap vermesini istemektir. Okunan metine ilişkin soruların metnin yazarı, anlatım tarzı, metnin kime yazıldığı, yazının yazılma amacı, okunan metin hikâye türünde bir yazı ise yer, zaman, olay ve karakterler ve zamana ilişkin olması daha yararlı olur. Bu alanlarda oluşan bir form aracılığıyla öğretmen aşağıda yer alan sorulara benzer şekilde kendi öğrencilerine uygun sorularla eleştirel okuma ölçme ve değerlendirme çalışması yapabilir. Bu sorular öğrencilere yazılı ya da sözlü olarak sorulabilir.

Sorular şu şekilde olabilir (TTKB, 2009: 395-396) :

- 1) Yazar size ne anlatmak istiyor? Bunu nasıl anladınız?
- 2) Bu metinden öğrendiğiniz en önemli şey nedir?
- 3) Olayların geçtiği zaman ile günümüz arasında ne tür benzerlikler ve farklılıklar var?
- 4) Hikâyedeki ana karakterler kimlerdir? Yardımcı karakterler kimlerdir?
- 5) Hikâyeden bir karakter seçiniz, bu karakter neden hikâyede önemlidir?
- 6) Metnin hangi bölümü size ilginç, üzücü ve komik geldi?
- 7) Yazarla aynı fikirde misiniz? Neden? vb.

Soru ve cevaplar eleştirel okuma becerisinin tüm aşamalarında önemli olduğu gibi eleştirel okumanın ölçülmesinde de önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle bir öğrencinin eleştirel okuma becerisi ölçülmek isteniyorsa iyi formüle edilmiş sorular oluşturulmalı ve öğrencilere yöneltilmelidir.

Eleştirel okuma çok yönlü bir okuma türüdür. Bu okuma şeklinin ne derece hedefe ulaşıp ulaşmadığı ölçülmek isteniyorsa öğrencinin bireysel özellikleri, metnin yapısı, türü, öğrencinin anlamı yapılandırma ve yorumlama gücü, yazarın görüşleriyle ilgili fikirleri gibi birçok durum dikkate alınarak ve farklı ölçme araç ve yöntemleri kullanılarak ölçülmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

7. sınıf öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri; var olan bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2006)

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Hatay ili Antakya ilçesinde bulunan Ataker Ortaokulu (alt), Hayrettin Özkan Ortaokulu (orta) ve Ayşe Fitnat Ortaokuluna (üst) devam eden 300 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturacak öğrencilerin bu okullardan seçilmesinin sebebi ise bu okulların sosyo ekonomik açıdan üç farklı bölgede (zayıf-orta-üst) bulunmasıdır. Çalışma grubunu bu okullardan rastgele küme örnekleme yöntemiyle seçilen 100' er 7. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya 165 kız, 135 erkek olmak üzere toplamda 300 öğrenci katılmıştır.

3.3. Verilerin toplanması

Nitel bir çalışma olarak yapılandırılmış olan bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Eleştirel Okuma Ölçme Aracı ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Eleştirel Okuma Testi

Eleştirel okuma becerisi ölçme aracı farklı türdeki metinler ve bu metinlere ilişkin 36 açık uçlu ve 3 sıralama sorusu olmak üzere toplam 39 sorudan oluşmaktadır. Test araştırmacı tarafından Türkçe eğitimi alanında uzman 3 kişinin

görüşü alınarak geliştirilmiştir. Geliştirme sürecinde alanyazın taranarak (Pirozzi, 2003; Maker ve Lineer, 1996; Flemming, 2006; Özdemir, 2007; Doğanay, 2007; Aşılıoğlu, 2008; Özensoy, 2011) ve üç Türkçe eğitimi uzmanından görüş alınarak eleştirel okumanın 13 alt birleşeni üzerinde durulmuş ve her alt birleşene uygun olarak 3'er soru hazırlanmıştır. Hangi sorunun hangi alt birleşene ait olduğu ekler kısmında belirtke tablosunda gösterilmiştir. Test içindeki metinlerin ve soruların 7. sınıf öğrencilerine uygun olup olmadığı 2 Türkçe öğretmeni tarafından incelenmiş ; dil bilgisi ve seviyeye uygunluk açısından gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Düzeltmeler yapıldıktan sonra öğretmenlere ve uzmanlara sunulup olumlu görüş alınmıştır. Bu aşamadan sonra testin öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını ve amaca hizmet edip etmediğini kontrol etmek amacıyla eleştirel okuma becerisi ölçme aracı farklı bir okulda 7. sınıf düzeyinde 30 kişilik bir gruba uygulanmıştır. Uygulama sonucu elde edilen dönütlere göre testin öğrencilerin seviyesine uygun olduğu ve soruların anlaşılabilirliği kanaatine varılmıştır.

Testin uygulama süresi 3 ders saatidir. Ölçme aracındaki her sorunun değeri 2 puan olup toplam alınabilecek puan 78'dir. Sorular puanlandırılırken hiç cevap verilmeyen ya da yanlış cevap verilen sorular 0 puan; kısmen doğru cevap verilen sorular 1 puan ve tam ve doğru cevap verilen sorular 2 puan olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın inandırıcılığını sağlamak amacıyla Türkçe eğitimi alanında uzman bir öğretim üyesiyle değerlendirme toplantısı yapılmış ve elde edilen verilere dair görüş birliğine varılmıştır.

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda öğrencilere aşağıdaki sorulara kendilerine uygun olan seçenekteki cevabı seçerek cevap vermeleri istenmiştir.

Sorular şu şekildedir:

- Cinsiyetiniz nedir?
- Son bir yıl içerisinde ders kitabı dışında kaç kitap okudunuz?
- Ders kitapları dışında kitap okumak için haftada kaç saat süre ayırıyorsunuz?
- Türkçe dersi için kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Birinci dönem Türkçe dersi notunuz kaç?
- Bir günde televizyon, bilgisayar veya tablet karşısında ortalama kaç saat geçiriyorsunuz?

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlemesinde ortalamalar ve standart sapmalar kullanılmıştır. Eleştirel okuma becerisi ölçme aracından alınan puanların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkisiz örneklem t testi, diğer tüm alt amaçlara göre eleştirel okuma testinden alınan puanların anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA), anlamlı farklılıklar görülen değişkenler arasında anlamlı farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu belirlemek için Tukey testi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalamalarının okullara göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Okullara Göre Dağılımı

Okullar	N	\bar{X}	SS
Ataker	100	30.65	15.70
Hayrettin Özkan	100	40.30	15.09
Ayşe Fitnat	100	50.80	14.67
Toplam	300	40.48	17.17

Tablo 1’ e göre Ataker Ortaokulunda okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 30.65; Hayrettin Özkan Ortaokulunda okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 40.23; Ayşe Fitnat Ortaokulunda okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 50.58’dir. Okullar arasında çıkan bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını, anlamlı ise anlamlı farkın hangi okullar arasında olduğunu belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Okullara Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplar Arası	19870.12	2	9935.06	43.21	.000	1-2, 1-3,
Gruplar İçi	68284.82	297	229.91			2-3,
Toplam	88154.94	299				

Tablo 2 okullara göre öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından

aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$F(2-297)=43.212$, $P<0.05$]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için gruplar birbiriyle karşılaştırılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre; Ataker Ortaokulunda okuyan öğrenciler ($\bar{X}=30.65$) ile Hayrettin Özkan Ortaokulunda okuyan öğrenciler ($\bar{X}=40.23$) arasında Hayrettin Özkan Ortaokulunda okuyan öğrenciler lehine; Ataker Ortaokulunda okuyan öğrenciler ($\bar{X}=30.65$) ile Ayşe Fitnat Ortaokulunda Okuyan öğrenciler ($\bar{X}=50.58$) arasında Ayşe Fitnat Ortaokulunda okuyan öğrenciler lehine; Hayrettin Özkan Ortaokulunda okuyan öğrenciler ($\bar{X}=40.23$) ile Ayşe Fitnat Ortaokulunda Okuyan öğrenciler ($\bar{X}=50.58$) arasında Ayşe Fitnat Ortaokulunda okuyan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalamalarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	SS	Sd	T	P
Kız	165	45.31	16.04	298	5.65	.000
Erkek	135	34.58	16.69			

$p<.05$

Tablo 3' te görüldüğü gibi kız öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalamaları 45.31 iken erkek öğrencilerin ortalamaları 34.58'dir. İki grup arasındaki fark anlamlıdır ($t(298)=5.65$, $p<.05$). Yani kız öğrencilerin eleştirel okuma becerisi erkek öğrencilerin eleştirel okuma becerisinden yüksektir.

Öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalamalarının yıl boyunca okudukları kitap sayısına göre değişip değişmediği tablo 4'te ele alınmıştır.

Tablo 4: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Yıllık Okunan Kitap Sayısına Göre Dağılımı

Yıllık O.K	N	\bar{X}	SS
Hiç okumadım	2	22.50	13.43
1-3	62	29.24	15.10
4-6	85	38.60	15.25
7-9	63	44.12	16.81
10-12	23	46.17	14.31
13-15	24	46.45	17.40
15+	41	50.00	16.24
Toplam	300	40.48	17.17

Tablo 4' e göre yıl boyunca hiç kitap okumayan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 22.5; yıl boyunca 1- 3 kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 29.24; 4-6 kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 38.6; yıl boyunca 7-9 kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 44.12; 10-12 kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 46.17; yıl boyunca 13-15 kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 46.45; 15'ten fazla kitap okuyan öğrencilerin ortalamaları ise 50'dir. Gruplar arasında ortaya çıkan bu farkın anlamlı olup olmadığını, anlamlı ise anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Yıllık Okunan Kitap Sayısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamli fark
Gruplar Arası	14934.49	6	2489.07	9.960	.000	2-3, 2-4, 2-5, 2-6, 2-7, 3-7
Gruplar İçi	73220.51	293	249.89			
Toplam	88154.94	299				

Tablo 5 yıl boyunca okunan kitap sayısına göre öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme testinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu ortaya koymaktadır [$F(6-293)=9.96$, $P<0.05$]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için gruplar birbiriyle karşılaştırılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre; yıl boyunca 1-3 kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=29.24$) 4-6 kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=38.6$) arasında 4-6 kitap okuyanlar lehine; yıl boyunca 1-3 kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=29.24$) ile 7-9 kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=44.12$) arasında 7-9 kitap okuyanlar lehine; yıl boyunca 1-3 kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=29.24$) ile yıl 10-12 kitap okuyanlar ($\bar{X}=46.17$) arasında 10-12 kitap okuyanlar lehine; yıl boyunca 1-3 kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=29.24$) ile 13-15 kitap okuyanlar ($\bar{X}=46.45$) arasında 13-15 kitap okuyanlar lehine; yıl boyunca 1-3 kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=29.24$) ile yıl 15'ten fazla kitap okuyanlar ($\bar{X}=50$) arasında 15'ten fazla kitap okuyanlar lehine; yıl boyunca 4-6 kitap okuyanlar ($\bar{X}=38.6$) ile 15'ten fazla kitap okuyanlar ($\bar{X}=50$) arasında 15'ten fazla kitap okuyanlar lehine; anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalamalarının haftalık kitap okumaya ayrılan süreye göre değişip değişmediği tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Haftalık Kitap Okumaya Ayrılan Süreye Göre Dağılımı

Haftalık O.S	N	X	SS
Hiç okumam	0	0	0
1 saatten az	53	34.98	15.02
1-2 saat	125	37.24	15.85
3-4 saat	49	42.63	17.69
5-6 saat	39	47.30	18.41
7-8 saat	21	48.14	16.26
9-10 saat	7	53.85	12.29
10 saatten fazla	6	52.50	16.77
Toplam	300	40.48	17.17

Tablo 6'ya göre haftada kitap okumaya hiç vakit ayırmam diyen öğrenci yoktur. Haftada kitap okumaya 1 saatten az süre ayıran öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 34.98; haftada 1-2 saat kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 37.4; haftada 3-4 saat kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 42.63; haftada 5-6 saat kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 47.30; haftada 7-8 saat kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 48.14; haftada 9-10 saat kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 53.85; haftada 10 saatten fazla kitap okuyan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 52.50'dir. Gruplar arasında ortaya çıkan bu farkın anlamlı olup olmadığını, anlamlı ise anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Haftalık Kitap Okumaya Ayrılan Süreye Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Gruplar Arası	8312.54	6	1385.42	5.08	.00	2-5, 2-6, 3-5
Gruplar İçi	79842.45	293	272.50			
Toplam	88154.94	299				

Tablo 7 haftada okumaya ayrılan süreye göre öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme testinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu göstermektedir [$F(6-293)=5.08$, $P<0.05$]. Görülen bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için gruplar birbiriyle karşılaştırılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre; haftada 1 saatten az kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=34.98$ ile 5-6 saat kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=47.30$) arasında 5-6 saat kitap okuyanlar lehine; haftada 1 saatten az kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=34.98$) ile 7-8 saat kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=48.14$) arasında 7-8 saat kitap okuyanlar lehine; haftada 1-2 saat kitap okuyanlar ($\bar{X}=37.24$) ile 5-6 saat kitap okuyan öğrenciler ($\bar{X}=47.30$) arasında 5-6 saat kitap okuyanlar lehine anlamlı farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalamalarının kendilerini Türkçe dersi açısından değerlendirmelerine göre farklılık gösterip göstermediği tablo 8'de ele alınmıştır.

Tablo 8: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Kendilerini Türkçe Dersi Açısından Değerlendirmelerine Göre Dağılımı

Türkçe D.D	N	\bar{X}	SS
Çok başarısız	0	0	0
Başarısız	2	21.50	19.09
Orta	122	30.71	14.00
Başarılı	135	45.78	15.83
Çok başarılı	41	53.04	13.98
Toplam	300	40.48	17.17

Tablo 8' e göre Türkçe dersi için kendini çok başarısız olarak değerlendiren öğrenci yoktur. Tabloya göre Türkçe dersi için kendini başarısız olarak değerlendiren öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 21.50; kendilerini orta olarak değerlendiren öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 30.71; Türkçe dersinde kendilerini başarılı olarak gören öğrencilerin eleştirel okuma ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 45.78; kendilerini çok başarılı olarak değerlendiren öğrencilerin eleştirel okuma ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 53.04'tür. Öğrencilerin kendilerini Türkçe dersi açısından değerlendirmelerine göre eleştirel okuma ölçme aracından aldıkları puanlar arasında farklar olduğu görülmektedir. Gruplar arasında ortaya çıkan bu farkın anlamlı olup olmadığını, anlamlı ise anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Kendilerini Türkçe Dersi Açısından Değerlendirmelerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler		F	P	Anlamlı fark
		Sd	Ortalaması			
Gruplar Arası	22634.81	3	7544.93	34.08	.000	2-5, 3-4, 3-5, 4-5
Gruplar İçi	65520.13	296	221.35			
Toplam	88154.94	299				

Tablo 9 öğrencilerin kendilerini Türkçe dersi açısından değerlendirmelerine göre eleştirel okuma becerisi ölçme testinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu göstermektedir [F(3-296)=34.08, P<0.05]. Görülen bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için gruplar birbiriyle karşılaştırılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre; kendilerini Türkçe dersi açısından başarısız olarak değerlendirenler ($\bar{X}=21.50$) ile kendilerini çok başarılı olarak değerlendirenler ($\bar{X}=53.04$) arasında kendilerini çok başarılı olarak değerlendirenler lehine; kendilerini orta olarak değerlendirenler ($\bar{X}=30.71$) ile kendilerini başarılı olarak değerlendirenler ($\bar{X}=45.78$) arasında başarılı olarak değerlendirenler lehine; kendilerini orta olarak değerlendirenler ($\bar{X}=30.71$) ile kendilerini çok başarılı olarak değerlendirenler ($\bar{X}=53.04$) arasında kendilerini çok başarılı olarak değerlendirenler lehine; kendilerini başarılı olarak değerlendirenler ($\bar{X}=45.78$) ile kendilerini çok başarılı olarak değerlendirenler ($\bar{X}=53.04$) arasında kendilerini çok başarılı olarak değerlendirenler lehine anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalamalarının birinci dönem Türkçe dersi not ortalamalarına göre farklılık gösterip göstermediği tablo 10'da görülmektedir

Tablo 10: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Birinci Dönem Türkçe Dersi Not Ortalamalarına Göre Dağılımı

Türkçe Notu	N	\bar{X}	SS
1	9	18.33	10.35
2	32	20.65	7.69
3	92	30.21	11.45
4	92	45.18	11.03
5	75	58.44	11.35
Toplam	300	40.48	17.17

Tablo 10'a göre birinci dönem Türkçe dersi not ortalaması 1 olan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 18.33; not ortalaması 2 olan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 20.65; not ortalaması 3 olan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 30.21; not ortalaması 4 olan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 45.18; not ortalaması 5 olan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 58,44'tür. Öğrencilerin birinci dönem Türkçe dersi not ortalamalarına göre eleştirel okuma ölçme aracından aldıkları puanlar arasında farklar olduğu görülmektedir. Gruplar arasında ortaya çıkan bu farkın anlamlı olup olmadığını, anlamlı ise anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Birinci Dönem Türkçe Dersi Not Ortalamalarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler			Anlamlı fark
	Toplamı	Sd	Ortalaması	F	P	
Gruplar Arası	52907.73	4	13226.93	110.70	.00	1-3, 1-4, 1-5, 2-3, 2-4
Gruplar İçi	35247.21	295	119.48			2-5, 3-4, 3-5, 4-5
Toplam	88154.94	299				

Tablo 11 öğrencilerin birinci dönem Türkçe dersi not ortalamalarına göre eleştirel okuma becerisi ölçme testinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu göstermektedir [F(4-295)=110.702, P<0.05]. Görülen bu farklılığın hangi notlar arasında olduğunu belirlemek için notlar birbiriyle karşılaştırılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre; birinci dönem Türkçe dersi not ortalaması 1 düşen öğrenciler ($\bar{X}=18.33$ ile 3 düşen öğrenciler ($\bar{X}=30.21$) arasında not ortalaması 3 düşen öğrenciler lehine; not ortalaması 1 düşen öğrenciler ($\bar{X}=18.33$) ile 4 düşen öğrenciler ($\bar{X}=45.18$) arasında not ortalaması 4 düşen öğrenciler lehine; not ortalaması 1 düşen öğrenciler ($\bar{X}=18.33$) ile 5 düşen öğrenciler ($\bar{X}=58.44$) arasında not ortalaması 5 düşen öğrenciler lehine; birinci dönem Türkçe dersi not ortalaması 2 düşen öğrenciler ($\bar{X}=20.65$) ile 3 düşen öğrenciler ($\bar{X}=30.21$) arasında not ortalaması 3 düşen öğrenciler lehine; not ortalaması 2 düşen öğrenciler ($\bar{X}=20.65$) ile 4 düşen öğrenciler ($\bar{X}=45.18$) arasında not ortalaması 4 düşen öğrenciler lehine; birinci dönem Türkçe dersi not ortalaması 2 düşen öğrenciler ($\bar{X}=20.65$) ile 5 düşen öğrenciler ($\bar{X}=58.44$) arasında not ortalaması 5 düşen öğrenciler lehine; birinci dönem not ortalaması 3 düşen öğrenciler ($\bar{X}=30.21$) ile 4 düşen öğrenciler ($\bar{X}=45.18$) arasında not ortalaması 4 düşen öğrenciler lehine; not ortalaması 3 düşen öğrenciler ($\bar{X}=30.21$) ile 5 düşen öğrenciler ($\bar{X}=58.44$) arasında not ortalaması 5 düşen öğrenciler lehine; birinci dönem not ortalaması 4 düşen öğrenciler ($\bar{X}=45.18$) ile 5 düşen öğrenciler ($\bar{X}=58.44$) arasında not ortalaması 5 düşen öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalamalarının televizyon, bilgisayar veya tablet karşısında geçirdikleri süreye göre değişip değişmediği Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Televizyon, Bilgisayar veya Tablet Karşısında Geçirdikleri Süreye Göre Dağılımı

TV. PC. S.	N	\bar{X}	SS
Hiç vakit harcamam	6	30.33	20.05
1 saatten az	64	40.48	17.77
1-2 saat	147	41.46	17.35
3-4 saat	59	40.37	15.01
5 - 6 saat	18	38.88	19.73
7 saatten fazla	6	32.50	16.71
Toplam	300	40.48	17.17

Tablo 12’ye göre televizyon, bilgisayar veya tablet karşısında hiç vakit harcamam diyen öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 30.33; 1 saatten az vakit harcamam diyen öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracında aldıkları puanların ortalaması 40.48; 1-2 saat harcamam diyen öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 41.46; 3-4 saat harcamam diyen öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 40.37; 5-6 saat harcamam diyen öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 38.88; 7 saatten fazla vakit harcamam diyen öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalaması 32.5’tir. Öğrencilerin televizyon, bilgisayar veya tablet karşısında geçirdikleri süreye göre eleştirel okuma ölçme aracından aldıkları puanlar arasında farklar olduğu görülmektedir. Gruplar arasında ortaya çıkan bu farkın anlamlı olup olmadığını, anlamlı ise anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13: Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerisi Ölçme Aracından Aldıkları Puanların Televizyon, Bilgisayar veya Tablet Karşısında Geçirdikleri Süreye Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamli fark
Gruplar Arası	1189.94	5	237.98	.80	.54	
Gruplar İçi	86965.00	294	295.79			
Toplam	88154.94	299				

Tablo 13, öğrencilerin televizyon, bilgisayar veya tablet karşısında geçirdikleri sürelerle göre eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F(5-294=.805, P>0.05)$].

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada, 7. sınıf öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri çeşitli değişkeler açısından incelenmiştir. Araştırmada elde edilen temel sonuçlar bu bölümde tartışılmıştır.

Araştırmada alınabilecek en yüksek puanın 78 olduğu eleştirel okuma testinden öğrencilerin aldıkları puanların ortalamalarının 40,4867 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Alanyazına bakıldığında Işık (2010) da lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerini orta seviyede olduğunu belirlemiştir. Öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinin orta seviyede olmasındaki önemli etkenlerden biri, okullarda verilen eleştirel okuma becerisi kazandırmaya yönelik eğitimlerin amacına ulaşip ulaşmadığının kontrol edilmemesi olabilir. Öğrencilerin eleştirel okuma kazanımlarını ne derecede edinip edinmediğini ölçecek testlerin yeterli seviyede olmaması ve geri bildirim sağlanamaması eleştirel okuma becerisi kazandırma sürecinin sekteye uğratmaktadır. Bir diğer etken ise öğrencilerin okuma alışkanlığı açısından zayıf olmalarıdır. Öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinin orta düzeyde olması okullarda eleştirel okuma kazanımlarının yeterli seviyede edinilemediğini işaret etmekte ve öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanamadıklarını göstermektedir. Akyol (2011) yaptığı çalışmada 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretim Programı'nın eleştirel okuma becerisi kazandırma konusunda yetersiz olduğunu saptamıştır. Işık ve Akyol'un çalışmalarının sebep sonuç açısından bu çalışmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Araştırma sonuçları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kız öğrencilerin ($\bar{X}= 45.31$) eleştirel okuma seviyelerinin erkek öğrencilerin ($\bar{X}=34.58$) eleştirel okuma seviyelerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca ortaya çıkan farkın kızlar lehine anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçta, araştırmaya katılan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha çok kitap okumasının etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu sonuç, kız öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini edinme konusunda erkeklerden daha iyi olduklarının göstermektedir. Akyol (2011) da

yaptığı çalışmada eleştirel okuma becerisi kazanma konusunda kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Sadioğlu ve Bilgin (2008) de yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin eleştirel okuma becerilerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçları, okunan okullar bazında değerlendirildiğinde ise sosyoekonomik açıdan daha iyi bölgede bulunan okullardaki öğrencilerin sosyoekonomik açıdan daha zayıf bölgede bulunan okullardaki öğrencilerden eleştirel okuma becerisi açısından daha yüksek seviyede oldukları görülmektedir. Sosyoekonomik açıdan daha iyi bölgede bulunan okullarda okuyan öğrencilerin okuma bilinci ve okuma sıklığının daha yüksek olabileceği düşünülebilir. Yine Akyol (2011) eleştirel okuma üzerine yaptığı çalışmada sosyoekonomik durum açısından olumlu şartlar içerisinde bulunan öğrencilerin eleştirel okuma becerisi konusunda daha yeterli olduğunu ifade etmiştir.

Araştırma sonuçları haftalık okumaya ayrılan süreye ve yıllık okunan kitap sayısına göre değerlendirildiğinde haftalık kitap okumaya ayrılan süre ve yıl boyunca okunan kitap sayısı arttıkça eleştirel okuma becerisi ölçme aracından alınan puanların da arttığı görülmektedir. Bu da okuma sıklığının ve okuma alışkanlığının eleştirel okuma becerileri edinmede oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Topçuoğlu Ünal ve Sever (2013) de yaptıkları çalışmada okuma sıklığının eleştirel okuma özyeterlik algısını artırdığını saptamışlardır. Işık (2010) ise yaptığı çalışmada öğrencilerin eleştirel okuma seviyeleri ile okuma sıklıkları arasında bir ilişki bulamamıştır. Eleştirel okuma alanında yapılan araştırmalarda okuma sıklığı ve eleştirel okuma becerisi arasında farklı sonuçların ortaya çıkmasındaki en büyük sebep çalışmanın gerçekleştirildiği örneklemin farklılık göstermesi olabilir. Nitekim Işık çalışmasını bir Anadolu lisesinde okuyan lise öğrencileriyle yapmıştır. Oysaki bu çalışmada çalışılan grup 7. sınıf öğrencileridir. Lise öğrencileri ile 7. sınıf öğrencileri okuma alışkanlığı açısından kıyaslandığında; lise öğrencilerinin daha bilinçli oldukları ve okuma alışkanlığı açısından belirli bir seviyeye ulaştıkları söylenebilir. Ayrıca Anadolu Lisesi öğrencileri belirli sınavlar sonucunda liselere alındıkları için hazırbulunuşluk seviyeleri 7. sınıf öğrencilere kıyasla fazla dalgalanma göstermezler.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin kendilerini Türkçe dersi açısından değerlendirmelerine göre incelendiğinde kendilerini başarılı ve çok başarılı olarak gören öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinin kendilerini başarısız ve orta seviyede gören öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle gruplar arasında anlamlı bir fark vardır ve bu fark başarılı ve çok başarılılar lehinedir. Buradan hareketle Türkçe dersi açısından kendini başarılı ve çok başarılı olarak gören öğrencilerin eleştirel okuma becerilerinin diğer öğrencilere kıyasla daha gelişmiş oldukları söylenebilir.

Araştırma sonuçları birinci dönem alınan Türkçe dersi notlarına göre değerlendirildiğinde Türkçe dersi notu arttıkça öğrencilerin eleştirel okuma becerisi ölçme aracından aldıkları puanlarında arttığını görülmektedir. Bu da Türkçe dersinde başarılı olan öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini edinmede daha başarılı olduklarını kanıtlar niteliktedir. Çam (2006) da 5. sınıflar üzerine yaptığı bir çalışmada eleştirel okuma becerisi ve Türkçe dersi akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır.

Araştırma sonuçları televizyon, bilgisayar veya tablet karşısında geçirilen süreye göre değerlendirildiğinde eleştirel okuma ile televizyon, bilgisayar veya tablet karşısında geçirilen süre arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Sonucun böyle çıkmasındaki sebep öğrencilerin teknolojik imkânlara ulaşma konusunda farklılık göstermesi olabilir. Nitekim kimi öğrencinin evinde bilgisayar, tablet vb. teknolojik aletler aynı anda ulaşılabilir durumdayken kimi öğrenciler bu teknolojik aletlere ulaşma konusunda sıkıntı yaşamaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Yapılan araştırma sonucunda 7. sınıf öğrencilerin eleştirel okuma seviyelerinin orta seviyede olduğu bulunmuştur. Bu sonucun yeterli olmadığı düşünülmektedir. Bu sebepten dolayı, öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini geliştirilmesi için şu önerilerde bulunulabilir: Eğitim öğretim programlarında eleştirel okuma kazanımlarına daha çok yer verilebilir. Öğretmenlerin eleştirel okuma kazanımlarını öğrencilere daha iyi kavratılabilmeleri için hizmetçi eğitimler düzenlenebilir. Öğrencilerin eleştirel

okuma becerilerini kazanmalarını kolaylaştırıcı ve eleştirel okuma kazanımlarının elde edilip edilmediğini kontrol edilebilmesi için geri dönüt sağlayıcı etkinlikler düzenlenebilir.

2. Eleştirel okuma becerileri seçmeli veya normal bir ders olarak okutulabilir.
3. Çalışma sonucunda okumaya ayrılan süre arttıkça ve yıl boyunca okunan kitap sayısı arttıkça eleştirel okuma testinden alınan puanların da arttığı bulunmuştur. Bu nedendir ki okullarda okuma etkinliklerine daha fazla yer verilebilir ve öğrencilerin okul dışında da okuma etkinlikleri yapmalarını sağlayacak ödevler verilebilir.
4. Farklı sınıf düzeylerinde benzer çalışmalar yapılabilir.
5. Eleştirel okuma bir ders olarak üniversitelerin bütün bölümlerin de ya da eğitim fakültelerinde ortak ders olarak okutulabilir.
6. Bu araştırmada geliştirilen eleştirel okuma becerisi ölçme aracı eleştirel okumanın 13 alt bileşeni dikkate alınarak geliştirilmiştir. Bu alanda yapılacak farklı çalışmalarda eleştirel okumanın daha farklı alt bileşenleri belirlenebilir ve söz konusu alt bileşenler temel alınarak eleştirel okuma becerisi ölçme araçları geliştirilebilir.
7. Öğrencilerin genel okul başarısının eleştirel okumaya etkisine odaklanan çalışmalar yapılabilir.
8. 2015 yılı Türkçe öğretimi programındaki eleştirel okuma kazanımlarını inceleyen bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adalı, Oya (2010). *Etkileşimli ve Eleştirel Okuma Teknikleri* (1. Baskı). İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Alkaya, Fatma (2006). *Eleştirel Düşünme Becerilerini Temel Alan Fen Bilgisi Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Akınoğlu, Orhan (2001). *Eleştirel Düşünme Becerilerini Temel Alan Fen Bilgisi Öğretiminin Öğrenme Ürünlerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aktaş, Şerif ve Gündüz, Osman (2008). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları
- Akyol, Ahmet (2011). *Türkçe Dersi Öğretim Programında Eleştirel Okuma*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Akyol, Hayati (2005). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akyol, Hayati (2006). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri* (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Anderson, Tony , Howe, Christine. , Soden, R., Halliday, J., & Low, J., (2001) . “Peer Interaction and the Learning of Critical Thinking Skills in Further Education Students’’. *Instructional Science*, 29 (1): 1 - 32
- Altunbay, Müzeyyen (2011). *Sevinç Çokum’ un Romanlarının Eleştirel Okuma Yöntemine Göre Okunması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Altunsöz, Dilek (2016). *Türkçe Dersi 4. Sınıf Öğretim Programlarının Öğrencilerin Eleştirel Okuma Becerilerini Geliştirme Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.
- Arıcı, Ali Fuat (2008). *Okuma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Arıcı, Ali Fuat (2012). *Okuma eğitimi* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aşlıoğlu, Bayram (2008). “Bilişsel öğrenmeler için eleştirel okumanın önemi ve onu geliştirme yolları’’. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 1-11.
- Aydın, Ayhan (2004). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Tekağaç Eylül Yayınları.

- Bardakçı, Mehmet (2010). *Muhakeme Yanlıları Hakkında Farkındalık Yaratmanın Eleştirel Okuma Gelişimi Üzerine Etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Belet, Dilek (2011). “Eleştirel okuma becerisinin geliştirilmesinde hikâye anlatma yönteminin kullanımı: Öğretim deneyi uygulaması”. *Bilig*, 59, 67-96.
- Beyer, Barry. (1987). *Practical Strategies for the Teaching of Thinking*. Boston: Allyn and Bacon, INC.
- Brown, Kristine (1999). *Developing Critical Literacy*. Sidney: Macquarie University, National Centre for English Language Teaching and Research.
- Calp, Mehrali (2005). *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Eğitimi* (2. Baskı). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Cantekin, Berna (2012). *Öğretmenlerin Eleştirel Okuma Öğretimindeki Algıları*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul
- Clark, L.H., & Starr, I.S. 1981. *Secondary School Teaching Methods*. New York: Macmillan Publishing Company, Inc
- Cüceloğlu, Doğan (1994). *İyi Düşün Doğru Karar Ver*. İstanbul : Sistem Yayıncılık.
- Cüceloğlu, Doğan (1999). *İyi Düşün Doğru Karar Ver*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çam, Bilge (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri İle Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi , Eskişehir.
- Çubukçu, Zühal (2006a). “ Critical thinking dispositions of the turkish teacher Candidates”. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 5(4), 22-35.
- David, F. Dalton (2009). “Critical reading an evaluation of a teaching approach”. *Proceedings of the 39th international conference on frontiers in education conference*”de bildiri olarak sunuldu. Web: <http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1733818> adresinden 15 Mart 2016’da alınmıştır.
- Demirel, Özcan (1999a). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Demirel, Özcan (1999b). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Demirel, Özcan (2003). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Devoogd, Glenn (2008). "Critical comprehension of social studies texts. RHI: promoting active citizenship". *New York: Random House Inc*, 2(2), 21-25.
- Doğanay, Ahmet (2006). "Etkin Bir Vatandaşlık İçin Düşünme Becerilerinin Öğretimi". (Ed.: C. Ötürk). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde* (s.179-218), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğanay, Ahmet (2007). *Üst düzey düşünme becerilerinin öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Emiroğlu, Hatice (2014). *Eleştirel Okuma Öğretiminin Eleştirel Okuma Becerisine Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi, Düzce
- Ennis, Robert (1985). "Goals for critical thinking curriculum". (Ed.: A. Costa). *Developing Minds* (s. 54-57). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Flemming, Lora E. (2005). *Reading For Thinking*. (fifth edition). Boston: Houghton Mifflin Company.
- Gaber-Katz, Elsin. (1996). "The Use of Story in Critical Literacy Practice". *Gender & Education*, 8(1), 49-60.
- Göğüş, Beşir (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Güneş, Firdevs (2004). *Okuma Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi*.Ankara: Ocak Yayınları.
- Hannel, G. Ivan and Hannel, Lee (1998). 7 Steps to Teach Critical Thinking, *Education Digest*, p.1-5
- Işık, Huriye (2010). *Lise Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Seviyeleri ve Eleştirel Okuma Seviyeleri İle Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Okuma Sıklığı Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Karadüz, Adnan (2010). "Dil becerileri ve eleştirel düşünme". *Turkish Studies*, 5(3), 1566-1593.
- Karafilik, Adem (2009). *Uygulamalı hızlı ve etkin okuma teknikleri*. Ankara: Yükseliş Yayınları.
- Karasar, Niyazi (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kormaz, Zeynep (2008). *Grammer Terimleri Sözlüğü* (5. Basım). Ankara: TDK Yayınları.
- Kökdemir, Doğan (2003). Eleştirel Düşüne ve Bilim Eğitimi. *PIVOLKA*, 2(4), 3-5.

- Köse, Nurcan (2006). *Dosyalama Tekniği Uygulaması ve Değerlendirmesinin İngiliz Dili Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Özerkliği ve Eleştirel Okuması Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Maker, Janet & Lenier, M. (1996). *Academic Reading With Active Critical Thinking*. Belmont: Wadsworth Publishing Company.
- Nas, Recep (2003). *Türkçe Öğretimi* (Eğitim Fakültesi Öğrencileri ve Sınıf Öğretmenleri İçin) (1. Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Norris, Stephen P. (1985). "Synthesis of research on Critical Thinking" *Educational Leadership*.8, 40-45.
- Öz, Feyzi (2003). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, Murat (2007). *Türkçe özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Öncü.
- Özdemir, Emin (2007). *Eleştirel Okuma* (7. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özden, Yüksel (1997). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Özensoy, Ahmet Utku (2011). *Eleştirel Okumaya Göre Düzenlenmiş Sosyal Bilgiler Dersinin Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Pala, İskender (1991). *Ortaokullar için sözlü ve yazılı anlatım*. İstanbul: Ülke Yayın Haber Tic. Ltd. Şti.
- Pirozzi, Richard (2003). *Critical Reading, Critical Thinking*. New York: Addison-Wesley Educational Publishers Inc.
- Sadioğlu, Ömür ve Bilgin, Asude (2008). "İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri İle Cinsiyet ve Anne-Baba Eğitim Durumu Arasındaki İlişki". *Elementary Education Online*,7(8)14-822.
- Sweet, Anne P. (1993). *Transforming Ideas for Teaching and Learning to Read*, Office of Educational Research and Improvement. Washington: CS 011 460.
- Sever, Sedat (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahinel, Semih (2010). "Eleştirel Düşünme". (Ed.: Özcan Demirel). *Eğitimde Yeni Yönelimler* (s. 123-136). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Temizkan, Mehmet (2009). *Metin Türlerine Göre Okuma Eğitimi* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

- Tomasek, Terry (2009). "Critical Reading: Using Reading Prompts to Promote Active Engagement with Text". *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 21(1), 127-132.
- Topçuoğlu-Ünal, Fulya ve Sever, Ahmet (2013). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Okumaya Yönelik Özyeterlik Algılar". *Uluslararası Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 6(2), 33-42.
- TTKB. (2009). *İlköğretim Türkçe Öğretim Programı ve Kılavuzu*. (elektronik). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Uçan, Hilmi (2002). *Yazınsal Eleştiri ve Göstergebilim*. İstanbul: Hece Yayınları.
- Uçan, Hilmi. (2006), *Yazınsal Eleştiri ve Göstergebilim*. 2. Baskı, Ankara: Hece.
- Uluğ, Fevzi (1993). *Okulda Başarı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ünal, Evrim (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri İle Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir
- Ünal, Emre (2007). *Metinler Arası Okumanın Okuduğunu Anlamaya Etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ünalın, Şükrü (2006). *Türkçe Öğretimi* (3. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yalçın. Alemdar (2002). *Türkçe Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Akçag Yayınları
- Yangın, Banu (1999). *İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme El Kitabı Modül 4 Türkçe Öğretimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

**ELEŞTİREL OKUMANIN ANLAMAYA İLİŞKİN ALT BİLEŞENLERİNİN
SORULARA GÖRE HAZIRLANAN BELİRTKE TABLOSU**

SORU NUMARASI	Konunun tanımlanması	Metindeki tezi ve ana fikri belirleme	Anahtar kavramlara dikkat etme	Kronolojik sırayı yakalayabilme	Yazarın bakış açısını bulma	Olgu ve görüşleri ayırma	Ön yargı, kalıp yargıları ve varsayımları fark etme	Metin içindeki tutarlılıkları ve çelişkileri fark etme	Eski bilgi ve inanışların bulunması ve ön bilgilerle karşılaştırma	Yazarın görüşleriyle kendi görüşlerini karşılaştırma	Yorumlama	Sonuç çıkarma	Değerlendirme
1.		X											
2.							X						
3.										X			
4.									X				
5.					X								
6.								X					
7.											X		
8.										X			
9.									X				
10.	X												
11.		X											
12.					X								
13.												X	
14.						X							
15.							X						
16.								X					
17.										X			
18.						X							
19.				X									
20.			X										
21.					X								
22.	X												
23.											X		
24.							X						
25.												X	
26.			X										
27.													X
28.				X									
29.						X							
30.												X	
31.								X					

32.		X											
33.	X												
34.													X
35.									X				
36.											X		
37.				X									
38.			X										
39.													X
Toplam	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

EKLER

Adı Soyadı:
Numarası:

Sınıfı :

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

- 1) **Cinsiyetin:** () Kız () Erkek
- 2) **Son bir yıl içinde ders kitabı dışında kaç kitap okudun?**
- () Hiç okumadım () 1-3 () 4-6 () 7-9 () 10-12 () 13-15 () 15' ten fazla
- 3) **Okuma alışkanlığı yönüyle kendini nasıl değerlendirirsiniz?**
- () Çok kötü () Kötü () Ne iyi ne kötü
() İyi () Çok iyi
- 4) **Ders kitapları dışında kitap okumak için haftada kaç saat süre ayırıyorsun?**
- () Hiç okumam () 1 saatten az () 1-2 saat
() 3-4 saat () 5-6 saat () 7-8 saat () 9-10 saat
() 10 saatten fazla
- 5) **Türkçe dersi için kendini nasıl değerlendiriyorsun?**
- () Çok başarısız () Başarısız () Orta
() Başarılı () Çok başarılı
- 6) **Birinci dönem Türkçe dersi notun kaç (ortalama) ?**
- () 1 () 2 () 3 () 4
() 5
- 7) **Bir günde televizyon, bilgisayar veya tablet karşısında ortalama kaç saat geçiriyorsun?**
- () Hiç () 1 saatten az () 1-2 saat
() 3-4 saat () 5-6 saat () 7 saatten fazla

ELEŞTİREL OKUMA BECERİSİ ÖLÇME ARACI

Uzarlarda bir köyde, tek başına yaşayan hamile bir kadın vardı. Kadının kocası, çocuğu doğmadan ölmüştü. Kadın, kendisine arkadaş olması için dağda yaralı olarak bulduğu bir gelinciği evinde beslemeye başladı. Gelincik kadının yanından bir an bile ayrılmazdı. Her ne kadar yırtıcı bir hayvan olsa da, oldukça uysallaşmıştı.

Birkaç ay sonra kadının çocuğu doğdu. Tek başına tüm zorluklara göğüs germek ve yavrusuna bakmak oldukça zordu. Günler geçti. Kadın bir gün birkaç dakikalığına da olsa evden ayrılmak ve yavrusunu evde bırakmak zorunda kaldı. Gelincikle bebek evde yalnız kalmışlardı. Aradan biraz zaman geçti ve anne eve geldi. Gelinciği ve kanlı ağzını gördü. Anne çıldırmaşçasına gelinciğe saldırdı ve oracıkta öldürdü hayvanı. Tam o sırada içerdeki odadan bir bebek sesi duyuldu. Anne odaya yöneldi ve odada beşiği, beşiğin içindeki bebeği ve bebeğin yanında duran parçalanmış yılanı gördü.

1. Metnin vermek istediği mesaj nedir?
2. Metinde ön yargıların ön plana çıktığı bir durum var mıdır? Varsa nelerdir?

Son yıllarda su israfı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızla artmakta ve bu durum ülkemiz için büyük tehdit oluşturmaktadır. Günümüzde pek çok kişinin anlamak istemediği; ancak gelecek kuşakları tehlikeye atan bu savurganlık sonucunda ülkemiz gelecekte su sıkıntısı çeken bir ülke durumuna gelecektir. Daha sonraki aşamada ise bütün insanlar, kuruyan yapraklar gibi birer birer dökülecek. İşte o zaman yer gök bu savurganlık için bizlere lanet okuyacaktır. (eğitimhane.com)

3. Yazarın görüşlerine katıldığınız ve katılmadığınız yönler nelerdir? Neden?
4. Bu metinde anlatılanların günlük yaşamımızla ilişkisi nedir?
5. Bu paragrafta yazarın iyimser bir tutum mu yoksa kötümser bir tutum mu sergilediğini düşünöyorsunuz? İyimser ise neden? Kötümser ise neden?

Bir zamanlar, 12 yaşlarında çok öfkeli ve hırçın bir çocuk vardı. Bu durumdan şikâyetçi olan babası oğluna esaslı bir hayat dersi vermek istiyordu. Bir gün babası elinde bir torba çivi getirdi. Ne zaman sinirlenip hırçınlık yapar ise bu çivilerden birini arka bahçedeki çitlere çakmasını söyledi. Çocuk, ilk gün otuz yedi çivi çaktı. Daha sonraki günlerde çakılan çivi sayısı git gide azaldı. Çocuk, öfkesine hâkim olmanın arka bahçeye gidip çivi çakmaktan daha kolay olduğunu zamanla fark etmişti. Sonunda çocuk öfkesine hâkim olur hâle geldi. Gidip durumu babasına sevinç içinde anlattı. Babası, bu defa, kendisini tutabildiği her gün için çivilerden bir tanesini çitlerden sökmesini istedi oğlundan. Günler, haftalar geçti ve en sonunda çocuk babasına tüm çivilerin bittiği haberini verdi. Bunun üzerine, babası “Aferin oğlum! İyi iş becerdin ve öfkene hâkim olmayı başardın” dedi ve çocuğun elinden tutup onu çitlerin yanına götürdü. Eliyle çitlerdeki delikleri göstererek, “Ama şu çitlerdeki delikleri görüyor musun? İşte o çitler bir daha asla aynı olmayacaklar” diye ekledi. “Öfkelenip de kötü sözler söylediğin veya kötü hareketler sergilediğin zaman, insanların kalplerinde işte bu çitlerde gördüğün gibi delikler açmış olursun. Ardından özür dilesen de, o yaranın izi orada kalır. Onun için, özür diler hallederim diye düşünmektense, sonradan özür dilemek zorunda kalacağın bir hareket yapmamaya çalışmalısın.”(Recep ÇALKANER)

6. Metin içinde tutarsızlıklar var mıdır? Varsa nelerdir?

7. Hikâyedeki çocuk 12 yaşında değil de 18 yaşında olsaydı hikâyeye nasıl değişirdi?

ALTMİŞ YIL BİR DAKİKA

Yıllarca önce bir yerde okumuştum. Nerede, kimin başından geçiyordu? Unutmuşum. Yalnızca hikâyesi aklımda: Altmışlık ünlü bir ressam, bir lokantaya girer. Gerçi cebinde parası yoktur, ama aldırılmaz. Karnını güzelce doyurur. Sonra bir çırpıda lokantacının portresini çizerek masaya bırakır. Kalkarken adam gelir: Resme bakar, beğenir.

-“Güzel ama bir dakikada yaptınız bunu.” der.” Oysa bir saattir yiyorsunuz!”

-“Bir dakika değil!” diye karşılık verir ressam. “Altmış yıl, bir dakika!”

Ressamın sözü, yalnız kendisi için değil, toplum için de doğrudur. Toplumun sanat ve düşünce kalıtları için de doğrudur. Gerçekten de kültür eserleri, öyle gökten zembille inmez yere. Birdenbire belirmez, belli bir birikimin sonucu doğar. Çağlarca süren ortaklaşa bir çalışmanın ürünü olarak ortaya çıkar.

8. Yazarın kültürel eserlerin ortaya çıkışı konusundaki görüşlerine katılıyor musunuz? Neden?

9. Bu metinde ‘‘kültürel eserlerin ortaya çıkışı’’ konusunda ifade edilen düşüncelerle, bu konuda okuduğunuz diğer metinler arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız

Dünyaya adım attığımız andan itibaren çılgınca bir koşturmacanın içinde buluyoruz kendimizi. Kısacık günlerine pek çok işi ve sorumluluğu sığdırması gereken insanlar bu koşuşturmaya içerisinde duygu ve zevklerinden iyice koparak tamamen robotlaşıyorlar. Belli bir süre sonra bu yoğun tempo onları ruhsal ve fiziksel çöküntüye uğrattıyor. Hâlbuki insan, sadece çalışmaya programlanmış bir robot değildir; dinlenmeye, gülmeye, keşfetmeye, konuşmaya, gezip görmeye ihtiyacı olan sosyal bir varlıktır. O hâlde, insan yaşamı da insanî ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak planlanmalıdır. Yani insan yaşamı monotonluktan kurtarılmalı; insan, tıpkı bir ressam gibi minik fırça darbeleriyle kendi yaşamına renk katmalıdır.

10. Metnin konusu nedir?

11. Metnin ana fikri nedir?

‘‘İki çeşit ağaç vardır: Birisi ormandaki ağaç, ötekisi açıklık kırdaki tek başına duran ağaç... Kırdaki tek başına duran ağaç ilk bakışta göze çarpar. İlk bakışta insanı hayrete düşürür. Fakat bir bakarsınız, iki bakarsınız, gözünüz gitgide alışır ona. Onun yalnızlığındaki "kahramanlık" gitgide kaybolur, gitgide mahzunlaşır. Biraz daha dikkat ederseniz tek başına kırdaki duran ağacın bütün basit faciası gözüümüzün önünden geçer. O, kirin dümdüz açıklığında komikleşir. Kışın sıska kollarıyla bir başına titreyen, yazın bir avuç gölgesinin başında neyi ve neden beklediğini bilmeden dikilip duran bu tek ağaç zavallıdır. Ormandaki ağaç, kırdaki ağacın büsbütün tersidir. İlk bakışta gözünüze çarpmaz. Fakat onun güzelliğini her bakışta biraz daha anlarsınız. Bütün ormanın ahenginde o ahengi tamamlayarak fakat kişiliğinden hiçbir şey kaybetmeyerek yaşamaktadır. Orman onu; o, ormanı güzelleştirir; kuvvetlendirir. Kışın, kolları öteki kolların yanında olduğu için onda üşümenin komikliği yoktur. Yazın, gölgesi öteki gölgelerden ayrı, fakat öteki gölgelere karıştığı için bir büyük yeşil serinliğin kaynağı halindedir. İki çeşit ağaç vardır, dedim. İki çeşidini de yazdım. İsterim ki, oğlum ormandaki ağaca benzesin.’’
(Nâzım Hikmet RAN)

12. Yazar bu metni taraflı bir bakış açısıyla mı yoksa tarafsız bir bakış açısıyla mı ele almıştır? Taraflı ise neden? Tarafsız ise neden? Açıklayınız.

13. Bu metinden çıkarılabilecek en kapsamlı sonuç nedir?

GÜZEL AHLÂK

Güzel huylu, güzel ahlâklı bir insanla karşılaşınca âdeta heyecanlanıyorum; çevresinde pervane olasım geliyor; yüzünü, ellerini öpmek geliyor içimden, iyi ki doğmuşlar diyorum. Her emrine baş eğmek, her sözünü içime sindirmek istiyorum. Güzel ahlâk, en güzel yüzlerden güzel, servi boylardan güzel; ağaçlardan, çiçeklerden güzel; en tatlı azıklardan daha tatlı...

Bence ne ağaç, ne toprak, ne yıldız, hiçbir şey insanın iç güzelliği kadar değil! Yerlerde, göklerde hiçbir nitelik, bizim o güzelliğimiz ile boy ölçüşemez, o güzelliğin verdiklerini veremez; tattırdıklarını tattıramaz; duyurduklarını duyuramaz.

İçimiz çirkinse, sırmalar giyinsek süslenemeyiz. Kabaysak, hoyratsak, budalalığa gönül vermişsek, insan erdemlerine ulaşamayız. Kişi ancak kalbiyle güzel olabilir! İçinde gizlediği zenginliklerle göz alabilir, insan kalplerini kazanabilir.
(Selahattin BATU)

14. Bu metinde yazar kendi görüşlerine yer vermiş midir? Vermişse örnek veriniz.

15. Bu metinde yazar neyin doğru olduğunu varsaymıştır?

16. Yazarın ifadelerinde tutarsızlıklar var mıdır? Varsa nelerdir?

17. Yazarın görüşlerine katıldığınız ve katılmadığınız yönler nelerdir? Neden?

18. Bu metinde nesnel ifadeler var mıdır? Varsa örnek veriniz.

Eski zamanlarda bir kral, saraya giden yolun üzerine kocaman bir kaya koydurmuş, kendisi de pencereye oturmuştu.

Bakalım neler olacaktı? Ülkenin en zengin tüccarları, en güçlü kervancıları, saray görevlileri birer birer geldiler sabahtan öğlene kadar. Hepsi kayanın etrafından dolaşıp saraya girdiler. Pek çoğu kralı yüksek sesle eleştirdi. “Halkından bu kadar vergi alıyor, ama yolları temiz tutamıyor vb.”

Sonunda bir köylü çıka geldi. İri yapılı ve oldukça babayığit biriydi. Saraya sebze ve meyve getiriyordu. Sırtındaki küfeyi yere indirdi, iki eli ile kayaya sarıldı ve ıkına sıkına itmeye başladı. Bir an bile olsun pes etmedi. Sonunda kan ter içinde kaldı. Ama kayayı da yolun kenarına çekti.

Tam küfesini yeniden sırtına almak üzereydi ki, kayanın eski yerinde bir kesenin durduğunu gördü. Açtı. Kese altın doluydu. Bir de kralın notu vardı içinde...“Bu altınlar kayayı yoldan çeken kişiye aittir” diyordu kral.

Köylü, bugün dahi pek çoğumuzun farkında olmadığı bir ders almıştı...
(Yakup ÇETİN)

19. Aşağıdaki olayları oluş sırasına göre 1’den 3’e kadar noktalı kısımlara yazarak sıralayınız.

- Köylünün kayayı yolun kenarına çekmesi
- Kralın saraya giden yola kaya koydurması.....
- Köylünün kesenin içindeki notu okuması

20. Metne uygun bir başlık yazınız.

21. Yazarın bu metni yazarken övücü bir tavır takındığı savunulabilir mi? Savunulabilir ise neden?

Tıp öğrencisi Bursa’daki Bilge Kitabevi’nin raflarını karıştırırken aradığı kitabı bulduğuna sevindi. Kitabın arkasını çevirdiğinde gördüğü fiyat gülümsemesini dondurdu. Belli etmeden sayfaları hızla geçti, aradığı bölümü buldu. Kitapevinin sahiplerine gizlice baktı. İkisi dünyadan habersiz müşterilerle görüşüyorlardı. Öğretmenin ödev verdiği yeri hızlıca okudu, bitirince dışarı çıktı.

Ertesi gün yine geldi ve kitabın olduğu bölmeye geçti. Allah’tan raflar kendisini gizliyordu, hızla sayfayı buldu ve okumaya başladı. Öğrenci yaklaşık bir ay boyunca iki günde bir kitapevine gidip dersine çalıştı, iş yerinin iki sahibi de hiç farkına varmadılar. Bitirme sınavına bir hafta kala kitapçıya yine hayalet gibi sessizce süzüldü. Kitabın olduğu rafa geldiğinde kitabı bulamadı. Alt rafa, üst rafa baktı, bulamadı. Genç öğrencinin rengi attı. Belli etmeden tüm rafları inceledi. Kitap satılmıştı. Buz gibi bir renkle orayı terk ederken bir aydır ilk defa kitapçının iki

sevimli sahibiyle göz göze geldi. “ Merhaba” dediler.

“ Merhaba”

“ Oturmaz mısınız?”

Öğrenci sessizce kendisine gösterilen tabureye oturdu. Kitapçı tezgâhın altına uzandı. Genç öğrencinin korku dolu bakışları altında kitabı çıkardı. “ Geçenlerde biri geldi ve fiyatını sordu alacak gibi göründü. Ben de raftan indirdim ve senin için sakladım. Buradan alıp okuyabilirsin.” Dedi.

Genç öğrenci, doktor çıktıktan sonra da Vural ve Mustafa Bey’i hiç unutmadı, fakir hastalarından hiç ücret almadı. (Ahmet Şerif İZGÖREN)

22. Metnin konusu nedir?

23. Tıp öğrencisinin maddi durumu iyi olsaydı metnin gidişatı nasıl değişirdi?

Her insanın hayalidir büyük işler; başarmak, başarılı olmak. İnsanlar hedeflerine çabuk ulaşmak isterler. Oysaki böyle hedeflere ulaşmak zordur. Acele edersek hata yapar ve her şeye sil baştan başlamak zorunda kalabiliriz. Hedefe ulaşmak adım adım gitmekle olur. Her adımda bir şeyler öğrenmekle olur. (eodev.com)

24. Yazar bu paragrafta neyin doğru olduğunu varsaymıştır?

25. Bu paragraftan çıkarılabilecek en önemli sonuç nedir?

MUSTAFA KEMAL’İ DÜŞÜNÜYORUM

Mustafa Kemal’i düşünüyorum;
Yeleleri alevden al bir ata binmiş.
Aşıyor yüce dağları, engin denizleri:
Altın saçları dalgalanıyor rüzgârda,
Işık ışık yanıyor mavi gözleri.

Mustafa Kemal’i düşünüyorum;
Yanmış yıkılmış savaş meydanlarında
Destanlar yaratıyor cihanın görmediği,
Arkasından dağ dağ ordular geliyor;
Her askeri Mustafa Kemal gibi.

Ümit Yaşar OĞUZCAN

26. Mustafa Kemal’in gözlerinin ışık ışık yanmasından ne anlıyorsunuz?

27. Bu şiir ne kadar iyiydi? Neden

Köle ve Aslan

Vaktiyle bir köle kaçıp ormana sığınmış. Etrafta gezinirken, inilti içinde ıstırap çeken bir aslan görmüş. Önce korkup kaçmaya yeltenmiş. Fakat aslanın yerinden hiç kıpırdamadığını, yalvaran gözlerle kendisine baktığını görüp durmuş. Aslan kanayan pençesini uzatıyormuş ona. Köle dikkatlice bakınca, aslanın pençesine büyük bir dikenin saplandığını görmüş. Dikeni çıkarıp yarayı temizleyen köle, gömleğinden kopardığı bezle de iyice sarmış.

Rahatlayan aslan ayağa kalkıp kölenin ellerini yalamaya başlamış. Sonra da önüne düşüp yaşadığı inine götürmüş. Her gün yakaladığı avları ine taşıyıp, köleye yardım ediyormuş. B u beraberlikleri uzun sürmemiş. Ormana gelen avcılar ikisini de yakalamışlar. Ayrı kafeslere kapatıp günlerce aç bırakmışlar onları.

Kralın da hazır bulunduğu bir gün kafesin ağzı açılmış. Aslanın köleyi nasıl parçalayacağını herkes merakla bekliyormuş. Büyük bir iştahla saldıran aslan, kölenin yanına gelince onu tanımış. Önünde bir köpek sadakatiyle durup ellerini yalamaya başlamış. Kral bu duruma çok şaşırılmış. Köleyi yanına çağırıp bütün hikâyeyi dinlemiş ondan. Anlatılanlardan çok etkilenen kral, kölenin affedilmesini, aslanın da ormana salıverilmesini emretmiş. (edebiyatdunyasi.com)

28. Aşağıdaki olayları oluş sırasına göre 1’den 3’e kadar noktalı kısımlara yazarak sıralayınız.

- Kralın aslan ve köleyi salıvermesi
- Avcıların aslanla köleyi yakalamaları
- Yaralı aslanla kölenin karşılaşması

29. Metinde nesnel ifadeler kullanılmış mıdır? Kullanılmış ise örnek veriniz.

30. Hikâyeden hangi sonuç çıkarılabilir?

“Hani ormanlı tepeler
Hani sevgi dolu seneler
Arıyorum şimdi çocukluğumdaki
Doyamadığım en tatlı seneleri” (eodev.com)

31. Şairin bu dördlükte ifadelerinin tutarlı olduğu savunulabilir mi? Açıklayınız

TEK KOLLU ŐAMPİYON

Japon çocuğun tek hayali çok ünlü bir karateci olmaktı. Fakat ailesi buna izin vermezdi. Bir gün talihsiz bir kaza sonucu çocuk sol kolunu kaybetti.

Ailesi çocuğun moralinin çok kötü olduğunu görünce ona bir karate hocası tuttu. Hoca ilk dersinde çocuğa karsısındakini sağ koluyla tutup üstünden savurmayı gösterdi. Hatta ikinci, üçüncü ve sonraki bütün derslerde hep aynı hareketi yapıyorlardı.

Çocuk bir gün hocasına "hocam ben çok sıkıldım, artık başka hareketlere geçsek" dedi. Hoca ise bunu kabul etmeyerek dünyada bu işi en hızlı yapan kişi olmadıkça bitirmeyeceğini söyledi. Çocuk o kadar hızlanmıştı ki, hocasını bile göz açıp kapayıncaya kadar yerden yere vuruyordu. Bir gün hoca elinde bir kâğıtla geldi kâğıtta çocuğun gençler karate Őampiyonasına katılabileceği yazıyordu. Çocuk çok Őaşırdı. Ertesi gün salonda ilk rakibinin karsısına çıkacakken heyecanla hocasına sordu, "hocam bu iş nasıl olur? Ben sadece tek hareket biliyorum kesin kaybederim" Hocası ise "sen sadece hareketi yap" cevabını verdi.

Çocuk ringe çıktı ve hareketiyle rakibinieledi. Hatta tek hareketle finale kadar çıktı. Finalde karsısında kendisinin iki katı birisi vardı. Önce çok korktu ama gene bildiği hareketi yaparak son rakibini de yendi ve Őampiyon oldu.

Sevinçle hocasının yanına koştı ve sordu:

"Hocam nasıl olur anlamıyorum, sadece bir hareket biliyorum, tek kolluyum ve Őampiyon oldum."

Hocası çocuğa baktı ve dedi ki,

"senin yaptığın hareket karatedeki en zor hareketlerden biridir ve bir tek savunması vardır:

Rakibin sol kolunu tutmak". (hikâyeler.net)

32. Metinden çıkardığınız mesaj nedir?

33. Metnin konusu nedir?

34. Bu metni yeniden yazsaydınız neleri değiştirirdiniz? Neden?

35. Bu metinde sözü edilenlerle daha önce kendi okuduğunuz metinlerde anlatılanların ilişkisi nedir?

36. Metindeki Japon çocuk kazada sağ kolunu kaybetseydi neler olurdu?

37. Aşağıdaki olayları oluş sırasına göre 1'den 3'e kadar noktalı kısımlara yazarak sıralayınız.

- Japon çocuğun kaza geçirmesi.....
- Çocuğun karate şampiyonu olması.....
- Çocuğun kolunu kaybetmesi.....

ÇANAKKALE

Övün ey Çanakkale, cihan durdukça övün
Ömründe göstermedin bin düşmana bir düğün;
Sen bir büyük milletin savaşa girdiği gün,
Başına yüz milletin üşüştüğü yersin!

Sen savaşa girince mızrakla, okla, yayla,
Karşına çıktı düşman, çelikten bir alayla,
Sen topun donanmayla, tüfeğin bataryayla,
Neferin ordularla boy ölçüştüğü yersin!

Bir destana benziyor senin bugünkü halin;
Okurken duyuyorum sesini ihtilalin,
Övün ey Çanakkale ki sen Mustafa Kemal'in
Yüz milletle yüz yüze ilk görüştüğü yersin!

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

38) “Neferin ordularla boy ölçüştüğü yersin” şiir içinde geçen altı çizili (boy ölçüştüğü) ifade ne anlama gelmektedir?

39) Bu şiir ne kadar iyiydi? Neden ?

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 32889839-605-E.3187524
Konu : Ramazan DEMİR'in
Araştırma İzni

18.03.2016

VALİLİK MAKAMINA

Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı 1493120214 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisi Ramazan DEMİR " 7.Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri" konusunda İlimiz Antakya ilçesi Hayrettin Özkan Ortaokulu, Ayşe Fitnat Ortaokulu ve Ataker Ortaokulunda 2016 yılı Nisan ayının son haftasında çalışma yapmak istemektedir.

Söz konusu çalışma ile ilgili olarak komisyonumuzca inceleme yapılmış olup, "Millî Eğitim Bakanlığının 07.03.2012 tarihli ve B.08.YET.00.20.00.0/3616 ve 2012/13 nolu Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Genelgesine" uygun olduğundan, Antakya ilçesi Hayrettin Özkan Ortaokulu, Ayşe Fitnat Ortaokulu ve Ataker Ortaokulu Müdürlüklerinin uygun göreceği tarih ve saatlerde, çalışma yapması hususunu olurlarınıza arz ederim.

Mustafa KÖSE
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
18.03.2016

Kemal KARAHAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

T.C.
ANTAKYA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61179072-605-E.3293345

22.03.2016

Konu : Ramazan DEMİR'in
Araştırma İzin Onayı

..... MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 22.03.2016 tarihli ve 3250743 sayılı yazısı.

Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ramazan DEMİR'in araştırma çalışması ile ilgili Valilik Onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Hüseyin EROL

İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü

Ek: Valilik Onayı

ANTAKYA	
Hayrettin Ozkan İlköğretim Okulu	
GELEN EKİ RAKIM	
Tarih	23.03.2016
Sayı	605-517
Ozen	

